

A FŐVÁROSI BÍRÓSÁG
Büntető Kollégiumvezető-helyettese
2003.El.II.A.5.szám

A kiadatással, az európai elfogatóparanccsal, a szabadságvesztés végrehajtásának átvételével és a külföldi ítélet érvényének elismerésével kapcsolatos bírósági gyakorlat vizsgálata.

I. Kiadatás és átadás

I/A. A kiadatási jog fejlődése

A kiadatás az államok közötti bűnügyi együttműködés legrégebbi formája.

A felvilágosodás és a nemzeti államok kialakulásának időszakáig a nemzetközi bűnügyi együttműködés – ami kizárólag a kiadatást jelentette – túlnyomóan politikai természetű, az uralkodók, illetve az államvezetés érdekeit szolgáló közigazgatási rendszer része volt, anélkül, hogy annak büntető igazságszolgáltatási célja és rendeltetése lett volna (Szász: Kiadatási jog Bp. 1933.).

A politikai bűnelkövetők, ellenfelek illetve menekültek kölcsönös kiadatásának és ártalmatlanná tételének kizárólagos célkitűzése is főszabályként csak esetről-esetre engedélyezett nemzetközi bűnügyi együttműködést jelentett, s ez kizárta annak lehetőségét, hogy e téren intézményesített elvek fejlődjenek ki. A kiadatást célzó államközi megállapodások is általában elsődlegesen egyéb okból – tipikusan békekötés céljából – kötött szerződéseket jelentettek. A legkorábbi ilyen nemzetközi szerződés II. Ramszesz fáraó és a hettiták között Kr.e.1280-ban kötött béke eredményeként jött létre.

Amikor a társadalmi-gazdasági fejlődés olyan pontra érkezett (a 17. század), hogy a határokat egyre kevésbé „tisztelőben tartó” bűncselekmények száma jelentős mértékben emelkedett és a büntető jogviszonyokba ún. külföldi, illetve nemzetközi elem vegyült, vált szükségessé és lehetővé az államok között azon érdekközösség és együttműködési készség, miszerint a külföldön elkövetett közönséges deliktumokkal is törődjenek, valamint a belföldön elkövetett bűncselekmények legmegfelelőbb elintézésének ne azt tartsák, amikor „a büntetett más állam nyakába szakad” (Doleschall A.: Kiadatás / Magyar Jogi Lexikon IV. kötet Bp. 1903.).

A jogtudományi megközelítésben a döntő, történelmi jelentőségű szerepet Hugó Grotius 1625-ben megjelent munkája jelentette („A büntetésbe való részesedés”). Az ebben a műben kifejtett elméleti alapok teremtettek először kontinuitást a nemzetközi bűnügyi együttműködés 17. századot megelőző és jelenlegi formái között.

Magyarországon 1867-ig nem lehetett modern értelemben vett, önálló kiadatási jogról beszélni.

Az 1843. évi anyagi büntetőtörvény javaslat 4.§-a kifejezetten a kiadatás megtagadásának álláspontjára helyezkedett, amikor leszögezte, hogy „más ország közhatalmának senki elítélés vagy megbüntetés végett ki nem adhatik, habár a büntetett külföldön követte volna is el.”

Ugyanakkor az Osztrák-Magyar Monarchia fennállásához volt köthető az ún. **átkísérés intézménye**. Az átkísérés a birodalmon belül elsősorban Magyarország és Ausztria közötti viszonyban 1876-ig volt alkalmazható, melyet az osztrák igazságügyi minisztérium és a magyar Udvari Kancellária között még egy 1864-ben létrejött megállapodás hívott életre.

Ennek alapján az Ausztriában bűncselekményt elkövetett és Magyarországra menekült terheltet magyar állampolgárságára tekintet nélkül, minden eljárás mellőzésével a hatóságok egyszerűen átkísértek Ausztriába (ugyanaz a természetű gyakorlat élt Magyarország és Horvátország közötti viszonyban is).

A modern kiadatási jog fejlődése csak a Kiegyezést követően kezdődött el, amikor Magyarország elismerte Ausztriának egyes külföldi államokkal korábban kötött kiadatási szerződéseit, majd pedig a további konvenciókat Ausztriával közösen kötöttük meg.

A kiadatás jogintézményének önálló törvényi szabályozása először az 1878. évi V.t.c.–ben - Csemegi kódex - jelenik meg. A törvény 23.§-ának meghatározása szerint a magyar büntetőjog kútfői: 1. a törvény, 2. a rendelet (kihágásokra a statutum is), 3. a szokásjog és 4. a kiadatási szerződések (amelyek kifelé mint szerződés, befelé, mint törvényszabály jelentkeznek).

Angyal Pál a „Magyar Büntetőjog Tankönyve” című és 1920-ban kiadott munkájában - harmadik átdolgozott kiadás - a kiadatási jog anyagi jogi szabályait az alábbiakban foglalja össze:

„A kiadatási jog két részre oszlik: az anyagi jogi részben a kiadatás materiális feltételei nyerne szabályozást (kik, mely bűncselekmények miatt s mely biztosítékok mellett adatnak ki), az alaki rész (Bp.474-476.§) a vonatkozó eljárási szabályokat tartalmazza.

Az anyagi jogi rész forrásai: a törvény, a kiadatási szerződések és a viszonyossági gyakorlat.

A kiadatást hatállyal kérheti: úgy az az állam, melynek területén a cselekmény elkövetett, valamint az, amelynek a büntettes a honosa.

Ha a cselekmény más állam területén követtetett el, mint amelynek a büntettes honosa, úgy szabály szerint *az elkövetés helye* szerint illetékes államnak adandó az elsőség. Ha több állam területén követtetett el a bűncselekmény, úgy annak az államnak adandó ki a büntettes, mely a *kiadatást korábban kérte*. Ha több bűncselekmény terheli a büntettest, amennyiben ezeket különböző állam területén követte el, annak az államnak adandó az elsőség, amelynek területén a *legsúlyosabb cselekmény követtetett el* s ha ez nem állapítható meg, úgy a *megelőzés* dönt.

Csak külföldi adható ki. Magyar honos más állam hatóságának sohasem adható ki (Btk. 17.§.).

Angyal Pál a tankönyvében a fenti Btk rendelkezésével ellentétben fogalmazta meg az alábbi gondolatot: Viszonyosság esetén s ama feltétel mellett, hogy az elkövetés helye szerint illetékes állam nem bünteti szigorúbban a kiadott állampolgárt, mint az az állam, melynek a büntettes a honosa, *helyesebbnek mutatkozik a saját állampolgár kiadatása*.

Ha ugyanis azt akarjuk elérni, hogy büntettest minél biztosabban elérje a büntetés, oda kell törekednünk, hogy az eljárás lehetőleg eredményes legyen, és mert eredményt inkább várhatunk annál a bíróságnál, melynek a bizonyítékok keze ügyében vannak, mint annál, mely nem az elkövetés helyén működik, következésképp lehetőleg a forum delicti commissi illetékessége biztosítandó, ám ez csak a saját honos kiadásával érhető el (Angyal Pál ezen haladó gondolata csak Magyarországnak az Unióhoz csatlakozását követően vált realitássá).

A bűncselekmények, amelyeknek elkövetői kiadhatók, a vonatkozó szerződésben fel vannak sorolva, illetve megállapítást nyernek a viszonyossági gyakorlatban, azon államok között pedig, amelyek e tárgyban sem szerződéses viszonyban nem állnak, sem viszonyosságban nincsenek, esetről-esetre döntenek el a kiadatás kérdése.

Általában a következő irányelvek érvényesülnek e helyütt:

- 1./ Kiadatásnak csak a **megkeresett állam területén kívül** elkövetett bűncselekmények miatt van helye.
- 2./ Kell, hogy a cselekmény mindkét állam törvényei szerint **bűncselekmény** legyen.
- 3./ Rendszerint csak olyan bűncselekmény elkövetője adatik ki, melynek büntetése **egy évi szabadságvesztésnél** nem kisebb.
- 4./ Kiadatási bűncselekmények rendszerint az **élet testi épség, vagyon, hitel, személyes szabadság, igazságszolgáltatás elleni súlyosabb s. az ún. közveszélyességű bűncselekmények.**
- 5./ **Nincs helye kiadatásnak:**
 - a) a vallás és ennek szabad gyakorlata elleni deliktumok,
 - b) a sajtó útján elkövetett bűncselekmények,
 - c) a párbaj,
 - d) a gondatlanságból elkövetett bűncselekmények,
 - e) a katonai deliktumok miatt (a katonaszökevényeket azonban a legtöbb állam kiadja),
 - f) a kihágások miatt (kivéve a kábelkihágásokat s a fegyveres erő ellen elkövetett kihágásokat) és végül
 - g) a politikai büntettek és vétségek miatt.

A politikai deliktumok, minthogy rendszerint csak azt az államot érdeklik, amely ellen irányulnak, a külföldi államra nézve többnyire indifferensek s így a modern államok az idegen állam ellen elkövetett politikai bűncselekményeket nem büntetik, következésképp a politikai büntetéseket nem is adják ki.

Ugyanakkor nem lehetett túrni, hogy a mentesség a legközönségesebb, bár távolról politikai vonatkozású deliktumokra is kiterjedjen. Alkalmul szolgált erre a III. Napóleon ellen 1854. évi szeptember havában Franciaországban elkövetett merénylet, melynek hatása alatt a belga kormány az 1933. évi belga törvény 6.§-át kiegészítette az alábbi rendelkezéssel: nem tekintetik sem politikai, sem azzal összefüggő bűncselekménynek a külföldi államfő vagy családtagjai személye ellen elkövetett merénylet, amennyiben akár gyilkoságnak, akár szándékos emberölésnek, akár a mérgezésnek tényálladékát képezi. Ezt a rendelkezést, melyet **merényletzáradéknak** szokás nevezni, Magyarország is beiktatta a kiadatási szerződésekbe.

6./ Nincs helye továbbá kiadatásnak:

a) ha a kérelem alapjául szolgáló bűncselekmény miatt a kiadatni kért egyén a megkeresett államban **már elítéltetett vagy felmentetett,**

b) ha a cselekmény a két állam egyikének törvényei szerint **már elévült,**

c) ha a cselekmény a megkeresett állam törvényei szerint indítványi s **indítvány kellő időben előterjesztve nem lett vagy hatállyal visszavonatt,** végül

d) ha a cselekmény az érdekelt államok egyikének törvényei szerint **nem büntethető** (pl. jogtalanságot, bűnösséget vagy büntethetőséget megszüntető ok forog fenn).

A kiadatás korlátozásáról van szó, amikor a megkereső állam büntetőhatalma a kiadott büntetessel szemben megszorítottatik.

Ily megszorítás a **specialitás elvének** érvényesítése, azaz kiadatásnak ahhoz a feltételhez kötése, hogy a megkereső állam csak azért a bűncselekményért vonhatja felelősségre a büntettest, amely miatt ez kiadott: előzőleg elkövetett deliktumokért büntetésnek nincs helye, hacsak ebbe a kiadó állam vagy maga a büntettes bele nem egyezik.

Ily megszorítás az is, hogy a megkeresett állam csak azzal a kikötéssel engedélyezi a kiadást, hogy a megkereső állam bizonyos – a kiadó államban nem alkalmazott büntetést (különösen a halálbüntetést) mellőzze . Ez az ún. **büntetés-megszorítás elve.**”

A kiadatási jogra vonatkozó eljárásjogi szabályokat a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. Törvénycikk 474-476.§-ai az alábbiak szerint szabályozták:

„A kiadatás feltételeire (1878. évi V.t.-c.9, 17.§§., 1879: XL.t.-c. 14.§.) és a kiadatás iránti ügyekben való eljárásra nézve a nemzetközi szerződések, s ezek hiányában a fennálló viszonyosság az irányadók.

Amennyiben ezek eltérően nem rendelkeznek, a kiadatás iránti ügyekben a 475. és 476.§-ok szerint kell eljárni.

Ha külföldi bíróság olyan megkereséssel kér kiadatást, melyhez nyomozólevél, elfogatóparancs, vádhatározat, bűnösséget megállapító ítélet, vagy ezekkel egyenlő erejű határozat van mellékelve – amennyiben a megkeresésből nem nyilvánvaló, hogy a kiadatásnak nincs helye – **a kiadni kért egyén letartóztatandó.**

Ha a letartóztatást nem a 27.§. szerint illetékes törvényszék rendelte el, ennek határozata haladék nélkül kikérendő.

/A 27.§. szerint a **szükséges eljárásra az a törvényszék illetékes,** amelynek területén a kiadatni kért egyén lakik vagy tartózkodik,- ha pedig ez nem volna megállapítható,- az a törvényszék, amelynek területén kézrekerült./

A letartóztatás elrendelése ellen perorvoslatnak nincs helye.

A letartóztatott biztosíték mellett szabadlábra nem helyezhető.

Kiadatás iránti **alakszerű megkeresés nélkül is helye van a letartóztatásnak, ha a késelem veszéllyel jár**, amennyiben a külföldi hatóság elfogatóparancsot bocsátott ki s erről a belföldi hatóságot átirattal vagy táviró vagy távbeszélő útján értesítette.

A letartóztatott egyén szabadlábra helyezendő, ha az alakszerű megkeresés a letartóztatás foganatba vételétől számított következő határidők alatt nem érkezik ahhoz a törvényszékhez, mely a letartóztatást elrendelte:

- **egy hónap alatt**, ha az állam, melynek részéről a megkeresés történt, a **magyar állammal határos**

- **hat hét alatt, ha az más európai ország**

- **három hónap alatt, ha Európán kívül fekszik.**

Az illetékes törvényszék sürgősen kinyomoztatja, hogy fennforognak-e a kiadatás feltételei.

A nyomozás befejeztével ugyane törvényszék a kir. ügyészségnek és a kiadatni kért egyénnek **nem nyilvános ülésben való meghallgatása után** véleményes jelentéssel **felterjeszti az ügy iratait az igazságügyi miniszterhez, aki a kiadatás kérdésében határoz.**

A letartóztatott egyént – kivéve, ha az alakszerű megkeresés a fenti határidőkben nem érkezik meg – **csak az igazságügyi miniszter határozata alapján lehet szabadlábra helyezni.**”

1934 évben Magyarországnak összesen 18 országgal volt hatályos kiadatási szerződése.

A kiadatási jog ezen kettős szabályozottsága (anyagi jog és eljárásjog) – anélkül, hogy részleteiben ismertetném az ide vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket – némi módosításokkal az 1996. évi XXXVIII. törvény hatálybalépéséig fennmaradt. Főbb módosítások pl. időközben megszűnt a kiadatási bűncselekmények taxatív felsorolása, helyét a kettős büntethetőség vizsgálata vette át, a bíróság határozata ellen a keresett személy fellebbezést jelenthetett be, az egyre növekvő számú kétoldalú nemzetközi szerződések alapján módosultak a kiadatási kérelem megküldésére nyitva álló határidők stb.

Az európai államok nemzetközi joggyakorlatában egyre inkább fokozódott az igény, hogy a kiadatás speciális rendelkezéseit kevésbé a nemzeti büntető törvénykönyvekben és büntetőeljárás törvényekben szabályozzák, hanem inkább **önálló törvénybe foglalják.**

Egyrészt a kiadatás sajátos jogi természettel bír, lévén anyagi jogi és eljárásjogi elemekből álló normaanyagról van szó, és **mint ilyen sem a büntető, sem pedig a büntetőeljárás törvényekbe nem illeszthető be maradéktalanul és problémamentesen.**

Másrészt egy önálló törvény **nagyon fontos biztosítéka a terhelt emberi jogai védelmének**, mert így nyílik lehetőség alaposan megfogalmazni az ehhez szükséges eszközöket. A nemzetközi szerződések és a viszonyossági nyilatkozatok erre a kérdésre – jogi természetüknél fogva – nem koncentrálnak.

A fenti követelményeknek tett eleget a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló és 1996. július hó 15. napján hatályba lépett 1996. évi XXXVIII. törvény (továbbiakban Nbjt.v.).

A törvény alkotmányos helyzete alapvetően kiegészítő természetű: akkor alkalmazható, ha nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik, viszont főszabályként alkalmazandó olyan kiadatási viszonyokban, ahol nemzetközi szerződés nincs hatályban a felek között, illetve azon kérdések, részproblémák rendezése körében, amelyről az adott, hatályban lévő nemzetközi szerződés (viszonyosság) nem rendelkezik (Nbjtv.3.§-a).

I/B. Az Nbjtv. főbb rendelkezései a kiadatásról

Európában a kiadatási kapcsolatrendszer legfőbb alapja az 1957. december 13-án Párizsban elfogadott **Európai Kiadatási Egyezmény és annak két Kiegészítő Jegyzőkönyve** (Magyarországon kihirdette az 1994. évi XVIII. törvény, továbbiakban Egyezmény).

Az Nbjtv. az Egyezmény alapkoncepcióját, rendelkezéseit figyelembe véve, de nemzeti jogunkkal összhangban, részletesen szabályozza a nemzetközi szerződések napi alkalmazásához szükséges feltételeket, eljárásokat.

Európában és így hazánkban is a kiadatási ügyek intézésének **ún. vegyes rendszere** alakult ki. Ennek megfelelően a kiadatási eljárás két, egymástól jól elkülönülő szakaszra osztható. Így a kiadatás feltételeinek vizsgálata, a kiadatási letartóztatás kérdésében való döntéshozatal a bíróság hatáskörébe tartozik, míg a kiadatásról való érdemi döntés, a központi közigazgatási hatóságot, az igazságügy-minisztert illeti meg.

I/B/1. A kettős inkrimináció

Az Nbjtv. 5.§ (1) bekezdés a./ pontja és a 11.§ (2) bekezdése értelmében a büntetőeljárás lefolytatása céljából akkor van helye kiadatásnak, ha a cselekmény, amely miatt a kiadatást kérik, mind a magyar törvény, mind a megkereső állam törvénye szerint egy évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő.

A kettős inkrimináció keretében a Fővárosi Bíróság azt vizsgálja, hogy a nemzetközi körözésben vagy elfogatóparancsban szereplő tényállás beilleszthető-e a magyar Btk. Különös Részében meghatározott valamely bűncselekmény tényállásába és az adott cselekmény mindkét állam joga szerint egy évet meghaladó szabadságvesztés büntetéssel fenyegetett-e. A vizsgálódás elsősorban az objektív tényállási elemek meglétére koncentrálnak és a jogirodalom ezt „**absztrakt értelmezési szint**”-ként nevesíti.

Az Egyezményhez fűzött Második Kiegészítő Jegyzőkönyv 2.Cikkelye a pénzügyi deliktumok esetében lazít a kettős inkrimináció kívánalmán és úgy rendelkezik, hogy az adóval, vámmal és pénzügyi bevételek beváltásával kapcsolatos bűncselekmények esetén a szerződő felek között a kiadatás az Egyezmény rendelkezésinek megfelelően történik, ha a megkeresett fél joga szerint a bűncselekmény megfelel egy hasonló jellegű bűncselekménynek. Az idézett cikkely rögzíti továbbá, hogy a kiadatást nem lehet megtagadni azon az alapon, hogy a megkeresett fél törvényei nem vetnek ki a megkereső fél törvényeihez hasonló adót vagy illetéket, vagy nem tartalmazznak hasonló jellegű adó, illeték, vagy vám előírásokat.

Az ún. **transzformatív interpretáció módszerével** a jogalkalmazónak csak, egy lényegét tekintve azonos, vagy hasonló bűncselekményt kell a Btk. Különös Részében megtalálnia. Így teljesül a kettős inkrimináció követelménye és a terhelt kiadható, amennyiben a megkereső államban a kiadni kért személy az adókötelezettsége megállapításának szempontjából jelentős tény, adatot szándékosan valótlanul adott elő, illetve közölt az adóhatósággal, akkor is, ha a megkeresett állam ugyan ismeri az adócsalás bűncselekményét, de azt nem lehet ugyanarra az adónemre elkövetni, mint amelyre a megkereső államban a kiadatási kérelem tárgyát képező cselekmény megvalósult.

A pénzügyi deliktumok kiadatási bűncselekmények köréből való kiemelésének indoka az egyes államok pénzügyi viszonyainak sokszor eltérő szabályozásából fakad. A kiadatási jog értelmében vett pénzügyi bűncselekmények alapvetően adó, illeték, vám és deviza jogszabályok megsértésével elkövetett deliktumok körét takarják.

A 9.B. 857/2033. számú ügyben az Oroszországi Föderáció Legfőbb Ügyészsége bocsátott ki nemzetközi elfogatóparancsot egy izraeli állampolgár ellen, aki „szervezett csoport kötelékében társaival együtt az Orosz Föderáció területén szabálytalan ügyleteket folytatott természetes drágakövekkel, gyémántokkal, szabálytalanul tárolt és szállított nagy értékben briliánsokat. A szervezett csoportot irányítva csempészetet valósított meg, mert a gyémánt félkész termékeket – amivel kapcsolatban külön vámfizetési jogszabályok vannak érvényben az Orosz Föderáció területén- valótlan nyilatkozatok felhasználásával az Orosz Föderáció vámhatárán átszállított.”

A védelem – többek között - hivatkozott arra a körülményre, hogy a magyar jogrendszer nem ismer olyan vámfizetési kötelezettséget, mint amilyent az Orosz Föderáció jogszabályai előírnak így a kettős inkrimináció nem áll fenn.

A bíróság a transzformatív interpretáció módszerével, hivatkozva az Egyezmény Második Kiegészítő Jegyzőkönyvének 2.Cikkelyére megállapította, hogy a terhelt cselekménye a Btk. 312.§ (1) bekezdés a./ pontjába ütköző és a (4) bekezdés b./ pontja szerint minősülő különösen nagy értékű vámárura, bűnszövetségben elkövetett csempészet büntetvény megállapítására alkalmas és elrendelte kiadatási letartóztatását. A Fővárosi Ítéltábla a 2.Bf. 665/2004/3. számú határozatával az elsőbírói végzést helyes indokainál fogva helybenhagyta.

Kizárólag a teljesség igényével jegyzem meg, hogy a kettős büntethetőség szigorú követelményének feloldása a problematikus bűncselekmények fogalmi elemeinek harmonizációjával is megoldást nyer. Ezt tipikusan nemzetközi egyezmények kidolgozásával és azok nemzeti jogokba történő beépítésével törekszenek az államok megvalósítani. Ilyen pl. hogy hazánk a vesztegetés bűncselekményét a Btk-t módosító 2001. évi CXXI. törvénnyel igyekezett szabályozni a közélet, valamint a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények körében).

A kettős inkrimináció kérdésével függ össze a Btk. 2.§-nak alkalmazhatósága. Ebben a kérdésben a Fővárosi Bíróság Büntető Kollégiuma 2001. El.II.B.49. szám alatt az alábbiak szerint foglalt állást: A büntetőeljárás lefolytatása végett előterjesztett kiadatási kérelem kapcsán megindult eljárásban **a magyar Btk.2.§-ának alkalmazása nem merülhet fel**, mert a magyar Btk.2.§-a a magyar joghatóság alá eső cselekmény elbírálása esetére állítja fel a visszaható hatály tilalmát.

Büntetőeljárás a megkereső állam joga szerint büntetendő cselekmény miatt folyik, aminél fogva a visszaható hatály kérdése – amennyiben felmerül – a saját belső joguk szerint ítélandó meg, valamint a kiadatási eljárásban hozott döntés nem azonos a cselekmény elbírálásával.

Mind ebből következően az Nbjtv. 5.§ (1) bekezdésének a./ pontjában foglalt kettős inkrimináció és a 11.§ (2) bekezdés első fordulatóban foglalt büntetendőség feltétele fennáll, ha **akár az elkövetés, akár a kiadatási eljárás megindulásának időpontjában a hatályos magyar Btk. szerint a cselekmény bűncselekménynek minősül.**

I/B/2. A specialitás elve

A már kiadott személyt a kiadatást megelőzően elkövetett és a kiadatás alapját képező kérelemben szereplő bűncselekmény miatt csak a kiadatási iratokban rögzített tényállás alapján lehet felelőségre vonni. Előfordulhat azonban, hogy a megkereső államban a bűncselekmény minősítése módosul. Ekkor a kiadott személy ellen csak abban az esetben lehet a büntetőeljárás lefolytatni, ha az új minősítés szerinti bűncselekmény is – tényállási elemeit tekintve- kiadatási bűncselekménynek minősül /Egyezmény 14.Cikk.(3) bekezdés, Nbjtv.16.§ (1) bekezdés a./ pont, (2) bekezdés/. Természetesen, ha a cselekményt pl. katonai bűncselekménnyé minősítik, nincs helye az eljárásnak.

A kiadatási cselekmény minősítésének módosulása esetén a bíróság tárgyalás mellőzésével, végzésben megállapítja, hogy a kiadatás feltételei a minősített bűncselekményre is fenn állnak-e, majd az igazságügy-miniszter hozzájárulhat az Nbjtv. 16.§ (1) bekezdés a./ pontjában foglalt korlátozás feloldásához.

A 9.B. 615/ 2004. számú ügyben a keresett személy ellen – többek között – az Ukrán Btk.-ba ütköző emberölés büntette miatt bocsátottak ki nemzetközi elfogatóparancsot. A bíróság a rendelkezésre álló tényállás alapján a terhelt cselekményét a Btk.166.§ (1) bekezdésbe ütköző és a (2) bekezdés a.) és c.) pontja szerint minősülő aljas indokból és előre kitervelten elkövetett emberölésnek büntettének minősítette. A bíróság a terhelt kiadatási letartóztatását elrendelte és kiadatása az Ukrán igazságügyi hatóságok felé megtörtént. Az Ukrajnában folyó nyomozás előre haladtával fény derült arra is, hogy a terhelt és társai a sértettől nagy összegű készpénzt is eltulajdonítottak, így cselekményük nyereségvággyból elkövetettnek is minősül. Az Egyezmény 14.Cikk (3) bekezdése alapján a bíróság megállapította, hogy a kiadatás feltételei a minősítésében módosult bűncselekményre is fennállnak és az iratokat megküldte az igazságügy-miniszternek.

Álláspontunk szerint ezt az eljárást kell akkor is lefolytatni, ha az eredeti kiadatási kérelemben szereplő bűncselekménytől teljesen független, más bűncselekmény elkövetésének is felmerül az alapos gyanúja. Erre utal az Nbjtv. 16.§ (1) bekezdés a./ pontjában foglalt „a kiadatást megelőzően elkövetett olyan más bűncselekmény ” megfogalmazás.

I/B/3. Saját állampolgár kiadatása

A kontinentális államok kiadatási joga és gyakorlata - a múlt századtól kezdődően - alapvetően fogalmazta meg a saját állampolgár kiadatásának tilalmát.

Ugyanakkor a különböző országok haladó gondolkodású jogtudósai, így hazánkban Angyal Pál és Finkey Ferenc is felvetette, hogy „a büntetőjog alkalmazása szempontjából az elkövetési hely bíróságának illetékessége a legtermészetesebb és legigazságosabb” (A magyar büntetőjog tankönyve Bp.1914.).

Nemzetközi szinten a kontinentális Európában az **Egyezmény 6. Cikkének 1./a/ pontja** fogalmazta meg először a saját állampolgár kiadatása tilalmának feloldhatóságát, amikor úgy rendelkezik, hogy **a megkeresett Szerződő Félnek jogában áll saját állampolgárának kiadatását megtagadni**. Ezzel a rendelkezéssel nem zárja ki többé a saját állampolgár kiadatásának lehetőségét, hanem minden egyes, az Egyezményben részes államnak mérlegelés útján – a belső jog előírásaira figyelemmel – lehetőséget biztosít a kiadásra.

Magyarország az Egyezmény 6. Cikkéhez fűzött fenntartásában rögzítette, hogy fenntartja a jogot arra, hogy a magyar állampolgárokon kívül a Magyarországon **állandóan letelepedett személyek kiadatását megtagadhasa**. Ezzel a fenntartással tehát bővítette a saját állampolgár kiadatása megtagadásának lehetőségét.

Az Egyezményben foglalt rendelkezésekhez képest szűkítést jelent az **Nbj.tv.13.§ (1) bekezdése**, amely lehetőséget biztosít magyar állampolgár kiadatására, amennyiben a kiadni kért személy **egyidejűleg más állam állampolgára is és állandó lakóhelye külföldön van**. A jogalkotói megfontolás szerint a terheltet szoros kötelékek fűzik a megkereső államhoz, és ekként valószínűsíthető, hogy a kiadni kért személy reszocializációja a megkereső államban lesz a leghatékonyabb.

Más oldalról közelítve: elképzelhető, hogy egy külföldön állandó lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel rendelkező külföldi állampolgár magyar állampolgársággal is rendelkezik, és indokolatlan volna egy esetleg súlyos bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személy kiadatását csak azért megtagadni, mert egyben magyar állampolgár is.

A Fővárosi Bíróság 9.B.883/2003. számú végzésével Németország kiadatási kérelmére elrendelte egy német állampolgárságú személy kiadatási letartóztatását, aki ellen a megkereső államban csoportosan elkövetett rablás büntette, személyi szabadság megsértésének büntette, súlyos testi sértés büntette, több rendbeli, jelentős kárt okozó, üzletszerűen elkövetett csalás büntette és lőfegyverrel visszaélés büntette miatt volt folyamatban büntetőeljárás. A terhelt több éve tartózkodott Magyarországon, szülei révén – állítása szerint- magyar állampolgársággal is rendelkezik. Ekként -a terhelt és védőjének érvelése szerint - a kiadatás feltételei nem állnak fenn.

A bíróság - a több irányú megkeresésére kapott válaszok alapján- megállapította, hogy a terhelt nem kettős állampolgár (kizárólag német), Magyarországon állandó lakóhellyel nem rendelkezik, több éves hazánkban tartózkodására is csak azért került sor, mert az itt elkövetett bűncselekmények miatt 2 év 6 hónapi börtönbüntetésre ítélték.

Kérdés, hogy a kiadatás szempontjából az állampolgárságot mely időpontban kell figyelembe venni?

Ebben a kérdésben **háromféle álláspont** létezik.

Szíria és Magyarország között 1986-ban létrejött kiadatási szerződés 32. cikkelye szerint a **kérelem előterjesztésének időpontja**, Egyiptom és Magyarország között 1987-ben aláírt kiadatási szerződés 44. cikkének (1) bekezdése alapján a kérelem tárgyát képező **bűncselekmény elkövetésének időpontja** számít.

Az Egyezmény 6.Cikkelyének 1.c.) pontja pedig úgy rendelkezik, hogy az állampolgárságot a **kiadatásra vonatkozó döntés időpontja** szerint kell értékelni, azonban a terhelt átadásáig eltelt időben bekövetkezett változást is figyelembe kell venni, amennyiben az állampolgárság megszerzését jelentette.

Természetesen saját állampolgár kiadatásának **megtagadása nem jelenti egyúttal azt is, hogy a terhelt mentesül** a büntetőjogi felelősségre vonás alól.

Az Egyezmény 6.Cikkelyének 2. pontja és az Nbj.tv.28.§a értelmében a büntetőeljárás megindításának vagy egyéb intézkedésnek a megfontolása céljából az **igazságügy-miniszter az iratokat megküldi a legfőbb ügyésznek** (pl. 9.B.80/2005., 9.B.843/2005., 9.B.622/2005.).

I/B/4. Az emberi jogok védelmét szolgáló klauzulák

A bűnüldözés hatékonyságának növelésére irányuló törekvés és az emberi jogok mind szélesebb körű biztosításának igénye kibővítette a kiadatás konkrét feltételeinek rendszerét is. Ezen rendelkezések egy része az Egyezményben és az Nbjtv-ben nyert szabályozást, míg másik részük - Magyarország által is ratifikált - más emberjogi egyezményekből vezethető le.

a./ A halálbüntetési klauzula

A halálbüntetési klauzula – mint az emberi jogok védelmével összefüggésben a legkorábban megfogalmazott kiadatási feltételek egyike – felvételének az a századelőn már uralkodóvá vált jogi kívánalom képezi alapját, miszerint „**a megkereső állam törvényei által kilátásba helyezett, illetve kiszabott szankciónak olyannak kell lennie, amelyet a megkeresett állam joga is tartalmaz.**” (Szász: Kiadatási jog. Bp.1933.).

Bár a XX. század végére a világ államainak több mint a fele de facto vagy de jure részben vagy egészben eltörölte a halálbüntetést, mégis – a legsúlyosabb büntetési nemet alkalmazó országokra tekintettel – indokolt volt a klauzula beépítése.

Az Egyezmény 11.Cikkelye és az Nbjtv. 15.§-a értelmében, ha a kiadatási kérelem alapjául szolgáló bűncselekmény miatt a megkereső állam törvényei halálbüntetés kiszabását teszik lehetővé, az igazságügy-miniszter a kiadatást csak abban az esetben engedélyezheti, ha a megkereső állam kellő biztosítékot nyújt arra, hogy amennyiben a kiadott személlyel szemben halálbüntetést szabnak ki, azt vele szemben nem hajtják végre.

A 3.B.209/2004. számú ügyben az Orosz Föderáció Legfőbb Ügyészsége bocsátott ki nemzetközi elfogatóparancsot egy orosz állampolgár ellen, akit több emberen, aljas indokból elkövetett emberölés büntetével vádoltak. Az oroszországi föderáció hatályos Btk.-a szerint az adott cselekményre halálbüntetés is kiszabható. A bíróság határozatában erre figyelemmel felhívta az Nbj.tv.15.§-t (5.Bkf.216/2005/3.).

A fenti jogszabályi rendelkezésen túlmenően az Európai Emberjogi Egyezményhez fűzött Hatodik Kiegészítő Jegyzőkönyv 1.Cikkelye kifejezetten tartalmazza, hogy „A halálbüntetést el kell törölni. Senkit sem lehet halálbüntetésre ítélni, sem kivégezni.”

Miután e dokumentumot az Európa Tanács államainak szinte mindegyike aláírta - így közöttük hazánk is - , a halálbüntetés problémája elsősorban az európai és az Európán kívüli országok egymás közötti kapcsolatában merül fel.

Kína 1999-ben kérte a terhelt ideiglenes kiadatási letartóztatásának elrendelését a nemzeti Btk.-ba ütköző „huliganizmus” vádja miatt, majd a későbbiekben előterjesztett kiadatási kérelemben egy 1994-ben elkövetett súlyos, életveszélyes sérülést okozó cselekmény nevezett meg. Bár 2000. októberében a Kínai Igazságügyi Minisztérium azt az ígéretet adta a magyar kormányoknak, hogy a terhelt kiadatása esetén nem ítélik halálbüntetésre, vagy ha halálbüntetéssel is sújtják, nem fogják végrehajtani, az igazságügy-miniszter a garanciavállalás teljesítésének bizonytalansága okán 2001. januárjában elutasította a kiadatási kérelmet.

b./ A rendes bírósági klauzula

Csemegi Károly (Összegyűjtött művei II. kötet 53.o. Bp. 1904.) kiadatást kizáró okként fogalmazta meg azt a körülményt, amikor a kiadatást kérő állam csak ideiglenesen működő vagy egyébként rendkívüli körülmények között ítélkező ún. kivételes bírósága előtt kívánta a kiadott személlyel szemben az eljárást lefolytatni.

Maga az Egyezmény erre nézve nem tartalmaz rendelkezést, de **Magyarország** – figyelemmel az Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. Cikkelyére – **a konvenció 1. Cikkelyéhez azt a fenntartást fűzte**, hogy nem csak abban az esetben nem engedélyezi a kiadatást, ha a kiadni kért személyt különleges bíróság elé akarják állítani, hanem akkor is, ha a kiadatás eredményeként a különleges bíróság által kiszabott büntetés vagy intézkedés végrehajtására kerülne sor.

Felmerül a kérdés, hogy alapvetően csak az eljárási garanciákat jelentős mértékben nélkülöző ún. rögtönítélő bíróságokra vonatkozik a klauzula vagy beleértendő ebbe a fogalomba pl. bizonyos bűnelkövetők vonatkozásában eljáró bíróság is.

Álláspontom szerint nem, mert ebben az esetben nem lenne mód pl. a fiatalok terhelt kiadatására annak ellenére, hogy a fiatalok elleni eljárásban az általánosnál jóval több a garanciális elem.

c./ Az emberiességi klauzula

Az államok – és így hazánk is – ezt a klauzulát túlnyomórészt fenntartások útján fogalmazzák meg, mert az Egyezmény nem tartalmaz erre vonatkozó rendelkezést.

Magyarország az Egyezmény 1. cikkelyéhez fűzött fenntartása szerint „fenntartja a jogot arra is, hogy emberiességi okból elutasítsa a kiadatási kérelmet, ha a kiadatás különlegesen kedvezőtlen helyzetbe hozná a kiadni kért személyt fiatal vagy idős kora, egészségi állapota vagy egyéb körülmények folytán.”

Az emberiességi klauzula alkalmazása az igazságügy-miniszter kizárólagos döntési kompetenciájába tartozó kérdés, a kiadatási letartóztatás kérdésében döntő bíróság felé nincs indokolási kötelezettsége. A bíróságnak ebben a körben egyetlen feladata van, hogy azonnal rendelkezzen a terhelt szabadlábra helyezése iránt.

A 63 éves, súlyosan szívbeteg, izraeli állampolgárságú terhelt ellen az Orosz Föderáció bocsátott ki nemzetközi elfogatóparancsot. A kiadatási kérelem megérkezését követően a bíróság a terhelt egészségügyi ellátását biztosító kórházban megtartott tárgyaláson elrendelte kiadatási letartóztatását.. A határozat jogerőre emelkedését követően az Igazságügyi Minisztérium értesítette a bíróságot, hogy az igazságügyi-miniszter a terhelt kiadatását megtagadta. A megtagadás az emberiességi klauzulára hivatkozással történt (9 B. 857/2003).

d./ A diszkriminációs klauzula

A II. világháborút követően a menekültek helyzetéről szóló 1951-ben született Genfi Egyezmény (hazánkban a Konvenciót és az ahhoz csatolt Kiegészítő Jegyzőkönyvet az 1989. évi 15.tvr. hirdette ki) 33. Cikkelyében lefektetett „**a visszaküldés tilalma**” szabályán alapulva fogalmazódott meg a diszkriminációs klauzula.

Az Egyezmény 3.Cikkelyének 2.pontja értelmében a kiadatást nem engedélyezik, ha a megkeresett fél alapos okkal feltételezi, hogy egy köztörvényi bűncselekmény miatt a kiadatási kérelmet azzal a céllal terjesztették elő, hogy **egy személy ellen faja, vallása vagy nemzetisége, illetve politikai meggyőződése miatt büntetőeljárást folytassanak vagy büntetést szabjanak ki, vagy, hogy e személy helyzete ezen okok bármelyike miatt súlyosabbá válhat.**

A diszkriminációs klauzula alkalmazásával megtagadott együttműködés azonban meglehetősen kellemetlen helyzetet teremthet a megkeresett állam számára, mert az erre való hivatkozás kényes és alapos értékelést jelent a másik fél jogrendszeréről, annak működéséről és a semlegesség jelentős csorbulásához vezet. Ezért az államok, ha lehet, igyekeznek elkerülni az erre való hivatkozást.

Törökország emberölés elkövetésére történő felbujtás vádjával kérte ki hazánktól Ismail Kockayát. Azonban alaposan feltehető volt, hogy az igazi célja a megkeresésnek arra irányult, hogy politikai meggyőződése és Yilmaz egykori török miniszterelnök testi épsége elleni támadásban való részvétele miatt folytassanak le vele szemben – a tisztességes és pártatlan eljárás követelményének sérelmével fenyegető – büntetőeljárást, és helyzetét egyébként is igyekezzenek súlyosabbá tenni. A magyar igazságügy- miniszter végül arra a tényre hivatkozással tagadta meg a kiadatási kérelem teljesítését, hogy Kockaya Magyarországon állandóan letelepedett személy, és hazánknak az Egyezmény 6. Cikkelyéhez fűzött fenntartása alapján az ilyen státuszú személyek kiadatásának megtagadására lehetőség van (5.B.374/1998).

Az Nbjtv. 14.§-a már nem csupán a menedékjogot kért és kapott, hanem a ténylegesen menekült, illetve az ilyen státusz iránt folyamodó személyeket is bevonja a kiadatási tilalom körébe (a menekült fogalmát a menedékjogról szóló 1997. évi CXXXIX. Törvény 2.§. a./ pontja határozza meg).

A bíróság a 9.B.285/2002. számú határozatával megállapította, hogy a terhelt vonatkozásában a kiadatás feltételei fennállnak és elrendelte kiadatási letartóztatását. A terhelt a kiadatási eljárás alatt a menekültügyi hatósághoz fordult és kérte, hogy nyilvánítsák menekültté. Az igazságügyi-miniszternek a menekültügyi eljárás jogerős befejezéséig nincs módja a kiadatás kérdésében állást foglalni, mert döntését attól kellett függővé tenni, hogy a terhelt megkapja-e a menekülti státuszt, vagy nem.

Az Nbjtv. 22.§ (1) bekezdése alapján a kiadatási letartóztatás legfeljebb hat hónapig tart, amelyet a bíróság egy alkalommal legfeljebb hat hónappal meghosszabbíthat. A terhelt kérelmét, fellebbezéseit, különleges perorvoslatait a menekültügyi hatóság rendre elutasított, de utolsó döntése előtt lejárt a kétszer hat hónap és a bíróságnak a kiadatási letartóztatást meg kellett szüntetni.

A jogszabály ilyen kijátszásának elkerülése végett a 2003. évi CXXX. törvény 81.§-a akként módosította az Nbjtv-t, hogy a kiadatási letartóztatás – a menedékjogi eljárás jogerős befejezését figyelembe véve – oly módon hosszabbodik meg, hogy a menekültkénti elismerés megtagadását követően legalább negyven nap álljon rendelkezésre a kiadatás ügyében való döntésre és a kiadott személy átadására.

e./ Az eljárási klauzula

Az Egyezmény Második Kiegészítő jegyzőkönyvének 3. Cikkelye szabályozza az ügy újbóli letárgyalásához való jogot, amennyiben egy szerződő állam egy másik szerződő államtól azzal a céllal kéri egy személy kiadatását, hogy a vele szemben távollétében meghozott ítéletben kiszabott szabadságvesztés büntetést (vagy szabadságelvonással járó intézkedést) végrehajtsa, a megkeresett fél megtagadhatja a kiadatást, ha alapos okkal feltételezheti, hogy a határozathozatal megelőző eljárásban a védelemhez fűződő azon minimális jogokat nem biztosították, amelyek bárkit megilletnek, ha bűncselekmény elkövetésével vádolják. A kiadatás csak akkor engedélyezhető, ha a megkereső fél megfelelő garanciát ad arra, hogy biztosítja a kiadni kért személy részére az ügy újbóli letárgyalásához való jogot.

Álláspontom szerint ilyen hivatkozás esetén minden esetben be kell szerezni a megkereső államtól a döntéshozatali eljárással kapcsolatos valamennyi iratot és csak azok gondos áttanulmányozása után lehet dönteni a kiadatás, illetve a garanciavállalás kérdésében.

f./ Az emberjogi klauzula

Az Nbjtv. 7.§-a értelmében a jogsegély iránti megkereséseket az igazságügy-miniszter, illetőleg a legfőbb ügyész megfelelő garanciákhoz kötheti, a garanciavállalás elutasítása esetén pedig megtagadhatja a teljesítést, ha feltételezhető, hogy a külföldön folyó eljárás, a várható büntetés vagy annak végrehajtása **nincs összhangban az Alkotmánnyal, továbbá a nemzetközi jognak az emberi jogok védelmére vonatkozó rendelkezésével.**

I/B/5. Az elévülés kérdése

Az elévülés az egyik legrégebbi kiadatást megtagadó okok egyike.

Az Egyezmény 10. Cikkelye és az Nbjtv. 12.§. a./ pontja értelmében nincs helye kiadatásnak, ha az a bűncselekmény vagy az a büntetés amelyre a kiadatást kérik, akár a megkereső államban, akár Magyarországon elévült.

Az elévülés kérdésében történő állásfoglalás annyiban függ össze a kettős inkrimináció kérdésével, hogy a büntetőeljárás lefolytatása érdekében kibocsátott nemzetközi elfogatóparancs tényállása alapján a bíróságnak meg kell állapítani, hogy a cselekmény a magyar Btk. szerint milyen bűncselekménynek minősül és mennyi az adott tényállásra megállapított legmagasabb büntetési tétel. Ezt követően kell a bíróságnak vizsgálni, hogy a megkereső állam mikor és milyen elévülést félbeszakító eljárási cselekményeket végzett és ezek a magyar Btk. 35.§ (1) bekezdése alapján megszakították-e az elévülést.

Az eddigi gyakorlatomban olyan eset nem fordult elő, hogy a megkereső állam joga szerint évült volna el a bűncselekmény vagy a büntetés, mert akkor a nemzetközi elfogatóparancs kibocsátására sem kerülhetett volna sor.

Az elévülés kérdésében való állásfoglaláshoz a legtöbb esetben a nemzetközi körözésben közölt adatok nem elegendők, ezért a bíróság **az Egyezmény 13.Cikkelyére hivatkozással – határidő tűzésével – kiegészítő adatokat** szerez be a kibocsátó államtól.

Csak teljesen egyértelmű információk birtokában állapíthatja azt meg a bíróság, hogy a kiadatás feltételei (elévülés címén) nem állnak fenn. Döntésének azért is van jelentős súlya, mert **az igazságügyi-miniszter ehhez a jogerős határozathoz kötve van, a kiadatást a bíróság határozatára utalással tagadja meg (Nbjtv. 26.§.).**

Csak a teljesség kedvéért jegyzem meg, hogy a bíróság kiadatási letartóztatást elrendelő határozata ellenében az igazságügyi-miniszter dönthet a kiadatás megtagadása mellett, ebben az esetben a bíróság jogerős határozatához nincs kötve.

A 9.B.152/2005. számú ügyben az 1998. március 20. napján jogerőre emelkedett ítéletével a Ploiesti Bíróság a román állampolgárságú terheltet kerítés bűntette miatt 2 évi szabadságvesztésre ítélte. A román hatóságok a nemzetközi elfogatóparancsot 1998. április 15. napán bocsátották a keresett személlyel szemben. A bíróság megkeresésére Románia közölte, hogy a kibocsátást követően egyetlen eljárási cselekményt végeztek, az elfogatóparancsot 2003. április 8-án feltették a nemzetközi körözési rendszerre. A bíróság a Btk.68.§ (4) bekezdése alapján ezt az intézkedést nem tekintette érdemi illetőleg új, a szabadságvesztés végrehajtása végett tett intézkedésnek, és megállapította, hogy a kiadatás feltételei nem állnak fenn.

A 3.B.772/2005. számú ügyben a moldáv állampolgár ellen 2000. március 6. napján bocsátott ki az Iasi Bíróság nemzetközi elfogatóparancsot csempészet bűntette és más bűncselekmények miatt. A keresett személy őrizetbe vételére 2005. szeptember 15. napján került sor. A magyar Btk. szerint a terhelt cselekménye 3 éves büntetési tétellel fenyegetett csempészet és közokirat-hamisítás bűntettének megállapítására volt alkalmas. A cselekmény a Btk. 34.§ a./ pontja és 35.§ (1) bekezdése alapján 2003. március 6-án elévült.

I/B/6. A kiadatási letartóztatás és a kiadatás speciális formái: az ideiglenes kiadatási letartóztatás, az egyszerűsített és a halasztott kiadatás

Mindhárom jogintézmény alkalmazásának közös sajátossága, hogy a kiadatás feltételeinek maradéktalanul fenn kell állnia, mert ellenkező esetben a bíróság a kiadatási letartóztatás elrendelésére irányuló kérelmet elutasítja azzal, hogy a kiadatás feltételei nem állapíthatók meg.

A különbség elsődlegesen – egyéb törvényi rendelkezések mellett -a kiadatási letartóztatásban töltött és a tényleges átadásig eltelt idővel mérhető.

a./ az ideiglenes kiadatási letartóztatás

Előfordulhat, hogy sürgős esetben, tipikusan, **ha a terhelt szökésétől kell tartani**, mire a kiadatási kérelem megérkezne, annak a célja már megghiúsulna.

Ezért az Egyezmény 16.Cikkelye és az Nbjtv. 24.-25.§-ai lehetőséget biztosítanak arra, hogy a Felek még a kiadatási kérelem megérkezése előtt akár diplomáciai úton, akár az INTERPOL útján a terhelt ideiglenes kiadatási letartóztatása iránt kérelmet terjesszenek elő.

Ideiglenes kiadatási letartóztatást kizárólag a megkereső állam kezdeményezésére lehet elrendelni.

Az ideiglenes letartóztatás iránti kérelemben közölni kell, hogy a kiadatás iránti kérelem megküldése a kérelmező szándékában áll, mely bűncselekmény miatt kívánja a kiadatási kérelmet előterjeszteni, ezt hol és mikor követték el. Magyarország az Egyezmény **16.Cikkelyének (2) bekezdéséhez az alábbi fenntartást fűzte:** Az ideiglenes kiadatási letartóztatás iránti megkeresés esetén Magyarország azoknak a **cselekményeknek a rövid leírását is megkívánja**, melyekkel a kiadni kért személyt gyanúsítják.

Az ideiglenes szabadlábba helyezés lehetőségével a bírói gyakorlat – bár ez elvben nem kizárt – csak ritkán él. Általában azoknál a terhelteknél mellőzzük az ideiglenes kiadatási letartóztatás elrendelését, akik huzamosabb ideje az országban élnek, munkahelyi, családi kapcsolataik ide kötik. Sajnálatos módon az így szabadlábba helyezett terhelteknek nagy része a továbbiakban ismeretlen helyre költözik, felkutatásukra tett intézkedések eredménytelenek maradnak.

A 9.B. 677/2005. számú ügyben a bíróság nem rendelte el a román állampolgárságú terhelt ideiglenes kiadatási letartóztatását, aki ellen 3 év 6 hónap szabadságvesztés büntetés letöltése érdekében került sor nemzetközi körözés kibocsátására.

A terhelt Magyarországon – cégbírósági bejegyzéssel igazoltan – vállalkozást tartott fenn, feleségével közösen családi házat vásárolt, két kiskorú gyermeke itt járt iskolába.

Több évvel ez előtt a család azért utazott hazánkba, hogy az egyik gyermeküket csak Magyarországon alkalmazott gyógykezelésnek vethessék alá. Mindezt a terhelt eredeti dokumentumokkal igazolta. Álláspontom szerint a terhelt szökésétől nem kellett tartani, ezért az ideiglenes kiadatási letartóztatás elrendelésére irányuló kérelmet elutasítottam. A kiadatási kérelem megérkezését követően azonban eredménytelen idéztem, rendeltem el a rendőri elővezetését. Így az eljárást elfogatóparancs kibocsátása mellett fel kellett függeszteni.

Az ilyen és hasonló esetek miatt a terheltek esetleges szökése könnyen az Egyezményben vállalt körültekintő eljárási kötelezettségek megsértéséből fakadó felelősségünket vonhatja maga után, ezért a bíróságnak minden esetben rendkívül gondosan kell vizsgálni a szökés reális veszélyét.

Az ideiglenes kiadatási letartóztatást meg kell szüntetni, ha annak elrendelésétől számított 40 napon belül a kiadatás iránti megkeresés nem érkezik meg.

A szabadlábba helyezés nem akadályozza az újabb letartóztatásnak és kiadatásnak, ha a kiadatási kérelmet utólag előterjesztik.

b./ Az egyszerűsített kiadatási eljárás

A kiadatási eljárás egyszerűsítésére irányuló törekvés egyszerre igyekszik mind a bűnüldözés hatékonyságát, mind a terhelt emberi jogainak tiszteletben tartását figyelembe venni. Alap gondolata az ideiglenes kiadatási letartóztatáshoz kötődik.

A jogintézményt az Nbjt. 1998. évi LXXXVII. Törvénnyel történt módosítását követően. 1999. március 1-ei hatállyal alkalmazzuk.

A bíróság az ideiglenes kiadatási letartóztatás elrendelése során tájékoztatja a terheltet, hogy ha a **kiadatáshoz a rendelkezésre álló adatok alapján hozzájárul**, az elrendeléstől számított 40 napon belül – az igazságügy-miniszter hozzájárulása esetén – átadásra kerül a megkereső állam igazságügyi hatóságának. Figyelmeztetni kell továbbá arra is, hogy hozzájáruló nyilatkozata egyben a specialitás szabályának alkalmazásáról való lemondást is jelent, valamint a hozzájárulás nem vonható vissza (Nbjt. 23.§.).

A gyakorlatban az esetek kb. 50 %-ában élnek a terhelték az egyszerűsített kiadatási eljárás lehetőségével.

c./ Halasztott kiadatás

Az Egyezmény 19.Cikkelyének 1. pontja és az Nbjt.v.29.§-a alapján ha a kiadott személy ellen Magyarországon más bűncselekmény miatt eljárás van folyamatban, vagy szabadságvesztését tölti, az eljárás befejezéséig, illetőleg a büntetés végrehajtásának befejezéséig az átadását az igazságügy-miniszter elhalaszthatja.

A fentiek értelmében a bíróság megállapítja, hogy a kiadatás feltételei fenn állnak, elrendeli a terhelt kiadatási letartóztatását, majd az igazságügy-miniszter halasztott kiadatási döntést hoz.

A gyakorlatban nem okoz problémát az az eset, amikor a terhelt Magyarországon jogerős szabadságvesztés büntetését tölti, mert a büntetés lejártának napja előre kalkulálható és a kiadatási letartóztatás ettől a naptól veszi kezdetét. Így a terhelt tényleges átadására megfelelő idő (ha kérte az egyszerűsített kiadatást 40 nap, ha nem kérte 6 hónap) áll a hatóságok rendelkezésére.

A problémát az az eset okozza, amikor a keresett személy a Magyarországon más bűncselekmény miatt folyamatban lévő büntetőeljárás kapcsán előzetes letartóztatásban van, majd a bíróság a kényszerintézkedést megszünteti és a büntetőeljárás befejezése még hosszabb időt igényel.

A kiadatási letartóztatás alapvető célja, hogy megakadályozza a keresett személy szökését és ezáltal elősegítse, hogy a megkereső állam büntetőigényét érvényesíthesse. Semmiképpen sem szolgálhatja azt a célt, hogy a Magyarországon folyamatban lévő büntetőeljárás során jelenléte ilyen módon legyen biztosítva.

A jugoszláv állampolgárságú terhelttel szemben a magyar bíróság előtt kábítószerrel visszaélés, lőfegyverrel visszaélés és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőeljárás során a bíróság elrendelte az előzetes letartóztatását.

Időközben Szerbia-Montenegró igazságügyi hatósága emberölés büntettének alapos gyanúja miatt kiadatási kérelmet terjesztett elő. A bíróság a 2003. szeptember 29-én kelt és jogerős 9.B.624/2003. számú határozatával megállapította, hogy a kiadatás feltételei fenn állnak és elrendelte a terhelt kiadatási letartóztatását. Az igazságügy-miniszter hozzájárult a halasztott kiadatáshoz.

A folyamatban lévő büntető ügyben a bíróság 2005.május 26-án azzal szüntette meg a terhelt előzetes letartóztatását, hogy a törvényben maximalizált 3 év eltelt és ekkor foganatba vették a kiadatási letartóztatást. A terhelt a bírósághoz és az igazságügy-miniszterhez írt beadványaiban követelte átadását, de a folyamatban volt büntetőeljárásra tekintettel ezt nem lehetett teljesíteni. Az ügyét tárgyaló bírő mindent megtett annak érdekében, hogy a folyamatban lévő eljárást minél előbb befejezze, de rajta kívül eső okok folytán erre csak 2005. november 7-én került sor.

Amennyiben a bíróság csak később tudott volna ítéletet hozni, a kiadatási letartóztatást elrendelő bírónak - bár, mint ahogy fentebb utaltam rá, a kiadatási letartóztatás nem ezt a célt szolgálja - a kiadatási letartóztatást további hat hónappal meg kellett volna hosszabbítani. A bíróság a terheltet jogerősen 7 évi fegyházbüntetésre ítélte, így a kiadatási letartóztatás a jogerős szabadságvesztéssel megszakításra került.

Ezen ügy kapcsán felmerül a kérdés, hogy ha a kétszer 6 hónap alatt sem születik elsőfokú ítélet az ügyben, mi lesz a követendő eljárás. Az Nbjtv. további hosszabbításra nem ad lehetőséget (Nbjtv.22.§ (1) bekezdés), az előzetes letartóztatás pedig a 3 évre tekintettel ismét nem rendelhető el. Az Egyezmény 19. Cikkelyének (2) bekezdése és az Nbjtv.29.§ (2) bekezdése szabályozza ugyan az ideiglenes átadást, de ezt csak sürgős eljárási cselekmény lefolytatása érdekében teszi lehetővé és csak akkor kerülhet alkalmazásra, hogy ha a terhelt visszaadása után akár az előzetes letartóztatása, akár a kiadatási letartóztatása folytatódhat. Ennek hiányában változatlanul fenn áll a fentiekben vázolt probléma.

Álláspontom szerint ebben az esetben a keresett személy végleges átadására kerülhet csak sor, és a magyar bíróságnak a Be. 532. §-ában szabályozott rendelkezések alapul vételével kell eljárnia. Ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a kiadatásnak nincs helye (pl. saját állampolgár kiadatása) véleményem szerint nem kell lefolytatni a kiadatási eljárást. Ez következik az 532.§ (1) bekezdés II. fordulatóból is, amely külön szabályozza a kiadatás megtagadását és ez a rendelkezés feltételezi a megelőző eljárást.

A büntetőeljárás átadása – a kötelező eseteket leszámítva (Nbjtv.37/A.§) – sok esetben nem célszerű (sok vádlottas, betárgyalt ügyben). Indokoltnak tűnhet az a gyakorlat, hogy a bíróság felhívja az ügyészt, hogy indítványozza a terhelt távollétében való tárgyalás folytatását. Ha az ügyész ezt indítványozza, akkor a bíróságnak a tárgyalást a terhelt távollétében kell folytatnia. A jogerős elítélésről pedig értesíteni kell a terhelt állampolgársága szerinti államot, aki az általa ratifikált nemzetközi egyezmények és saját nemzeti joga alapján dönt a külföldi (magyar) bíróság ítélete érvényének elismeréséről.

A gyakorlatban többször fordult elő olyan eset, hogy a megkereső állam olyan cselekmény miatt terjesztett elő kiadatási kérelmet, amely bűncselekmény miatt Magyarországon is eljárás volt folyamatban.

Az Egyezmény 9. Cikkelye és az Nbjtv.12.§ d./ pontja kötelező megtagadási okként szabályozza, ha a magyar bíróság a kiadatás alapjául szolgáló cselekményt már jogerősen elbírálta.

Nincs probléma abban az esetben, ha a kiadatási kérelem megérkezésekor a jogerős ítélet már megszületett és teljes egészében ugyanarról a cselekményről van szó. Nehezebb a megítélés, ha Magyarországon a büntetőeljárás még folyamatban van és a cselekmények csak részben fedik egymást.

Az alább ismertetésre kerülő ügyben, mind a Fővárosi Bíróság, mind az Ítélető tábla többrendbeli törvénysértést követett el.

Az ukrán állampolgárságú terhelttel szemben a magyar Btk-ba ütköző emberkereskedelem büntette miatt bocsátott ki nemzetközi körözést, majd terjesztett elő kiadatási kérelmet az Ukrán Legfőbb Ügyészség.

A kérelemben foglalt tényállás szerint a terhelt különböző országokból, többek között Magyarországról is jó kereseti lehetőség ürügyén csábított ki fiatal lányokat Ukrajnába, majd ott tettes társaival együtt prostitúcióra kényszerítette őket. A terhelt ellen 11 rb üzletszerűen, folytatólagosan és társtettesként elkövetett kerítés büntette miatt Magyarországon is eljárás volt folyamatban.

A bíróság a 3.B. 860/2003/ 13. számú végzésével a kiadatási eljárást azzal függesztette fel, hogy a folyamatban lévő ügy sértettjei és az ukrán kiadatási kérelemben szereplő ügy sértettjei azonosak, a kiadatás feltételeinek vizsgálatára csak a folyamatban lévő eljárás jogerős befejezését követően kerülhet sor, mert az Nbjt.v.12.§ d.) pontja alapján nincs helye kiadatásnak.

A Fővárosi Ítéltábla a 2.Bf. 812/2004/3. számú határozatával a felfüggesztő végzést hatályon kívül helyezte és a Fővárosi Bíróságot az eljárás folytatására utasította. Indokolásában kifejtette, hogy a Magyarországon és Ukrajnában folyó eljárás nem teljesen azonos, a kiadatási kérelem alapját képező cselekmények meghaladják azon cselekmények körét, amelyek miatt Magyarországon a büntető eljárás a gyanúsított ellen folyamatban van. Így még abban az esetben is, ha a magyar bíróság a gyanúsítottat elítéli, helye lehet a kiadatásnak. Ilyen körülmények között pedig azon kérdés, hogy a terheltet Magyarországon jogerősen elítélik-e és milyen büncselekmény miatt, nem tekinthető olyan előzetes kérdésnek, amely az eljárás felfüggesztésének alapjául szolgálhat.

2004. szeptember 3. napján a folyamatban lévő büntető ügyben a terhelt bűnösségét a magyar bíróság 9 rb kerítés büntetében megállapította, míg 2 rb cselekmény alól felmentette és nem jogerősen 2 évi szabadságvesztésre ítélte. A bíróság a kiadatási ügyben 2004. október 13-án kiadatási letartóztatást elrendelő végzést hozott azzal, hogy miután a kerületi bíróság ítélete még nem jogerős, nem tud egyértelműen állást foglalni abban a kérdésben, hogy pontosan mely sértettek vonatkozásában állt be a res judicata (9.B.471/2004/12 - 5.Bkf.1944/2004/3.). Időközben a Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság 24.Bf. 8898/2004/5. számú határozatával a Magyarországon folyó büntető ügyben jogerős döntést hozott. Ezt követően a kiadatási ügyben is született egy végzés, amely név szerint megállapította, hogy mely sértettek vonatkozásában állnak fenn a kiadatás feltételei és mely sértettek vonatkozásában tagadja meg a bíróság a kiadatási kérelmet, figyelemmel a jogerős hazai ítéletre (9.B. 104/2005/3 – 5 Bkf.257/2005/6).

A Legfőbb Ügyész a törvényesség érdekében benyújtott jogorvoslati indítványa alapján a Legfelsőbb Bíróság a 2005. július 26-án kelt Bt. I.708/2005/4. számú határozatában megállapította, hogy a Fővárosi Bíróság és a Fővárosi Ítéltábla kiadatási kérelmet megtagadó és két sértett vonatkozásában újra elbíráló és megállapító végzése részben törvénysértő.

Egyrészt a bíróságok elvonták az igazságügy-miniszter hatáskörét, amikor végzésükben a „kiadatási kérelem megtagadása” szóhasználatot éltek, másodsorban a kiadatási letartóztatást elrendelő végzésnek nemcsak alaki jogereje, hanem kötőereje és anyagi jogereje is van.

Így ha a bíróság a kiadatási letartóztatást egyszer már jogerősen elrendelte és a kiadatási feltételek meglétét megállapította, ehhez a határozatához kötve van, ez a jogerős határozati rendelkezés a jogerő feloldása nélkül utóbb nem ismételtető és nem változtatható meg. Ekként a bíróságok által meghozott 9.B.104/2004 és 5.Bkf. 257/2005. számú „második” végzések törvénysértőek.

I/C. A 2003. évi CXXX. törvény megalkotásához vezető folyamatok

Szászy 1933-ban úgy vélekedett, hogy „elméleti szempontból a „tisztá” bírói eljárás rendszere tűnik a legmegfelelőbbnek, lévén az államhatalmi ágak elválasztásának elvéből következően és abból a tényből kifolyólag, hogy a kiadatásban a belföldi büntető igazságszolgáltatás kiegészítését kell látni, mindenképpen arra a következtetésre lehet jutni, hogy a kiadási eljárás lefolytatása ugyanazon hatóságok kompetenciájába kell tartozzon, amelyek az érdemi felelősségre vonásra irányuló belföldi igazságszolgáltatást gyakorolják. Ehhez képest a közigazgatási hatóságoknak a szerepe minimális kell hogy legyen, s legfeljebb adminisztratív-technikai segítségnyújtásra kell korlátozódjon.” Gondolatai 70 év múlva, egy hosszú és összetett folyamat eredményeként váltak valóra. Ez a folyamat az alábbiakban foglalható össze.

Az Európai Unió tagállamainak gazdasági és politikai integrációja, valamint a nemzetközi bűnözés egyre növekvő térhódítása megkövetelte a kiadás hagyományos intézményének újraértékelését. Az 1997. évben megszületett Amszterdami Szerződés alapján – amely az uniót „A szabadság, a biztonság és a jogok területé”-vé nyilvánítja – egyre nyomatékosabb igény mutatkozott aziránt, hogy a tagállamok egymás között a megkereső állam büntetőeljárását a saját büntetőeljárásukkal egyenrangúan kezeljék. Az egyenrangú kezelés a gyakorlatban azt jelenti, hogy az uniós tagállamok egymás bűnüldöző tevékenységét feltételek és további vizsgálat nélkül elismerik. Ez úgy valósítható meg, ha a tagállamok a bűnügyi jogsegély teljesítésére a hazai büntetőeljárás lefolytatásával azonos feltételeket szabnak, azaz nem kötik a jogsegély teljesítését a belső büntetőeljáráshoz képest további, vagy egyéb feltételek teljesüléséhez. Ezen az elven alapul az egységes európai jogterület gondolata. Lényege, hogy a kiadás mint bűnügyi együttműködési forma megszűnik és azt az európai elfogató parancson alapuló átadás váltja fel.

Az egységes európai jogterület létrehozásához vezető első intézkedések elfogadására az uniós igazságügy-miniszterek Tamperei Csúcstalálkozóján 1999. szeptemberében került sor. A csúcstalálkozó záródokumentumaként elfogadott Tamperei Nyilatkozat többek között felhívja az uniós tagállamokat, hogy fontolják meg az **ún. gyorsított kiadási eljárás** bevezetését oly módon, hogy az még összeegyeztethető legyen a tisztességes és pártatlan eljárás elvével.

A 2001. szeptember 11-én, az Egyesült Államok lakossága elleni példátlan és tragikus terrortámadásokat követően az Európai Unió állam - és kormányfői, az Európai Parlament, valamint az Európai Bizottság elnöke a tamperei pontokkal és a bírói határozatok és ítéletek kölcsönös elismerésének elvével összhangban felhívták a tagállamok szakértőit, hogy **egy kerethatározat-javaslat formájában dolgozzák ki az európai elfogatóparancs intézményét**, amely az Amszterdami Szerződés 34.Cikkelyének értelmében az elérendő eredmény tekintetében kötelezi a tagállamokat, de a megvalósítás formáját és módját a nemzeti hatóságokra bízta.

A javaslat 2002. júniusában végleges kerethatározattá vált, amelyet az Európai Unió Tanácsa 2002. június 13-án elfogadott.

Az európai elfogatóparancsot a tagállamoknak 2004. január 1-jétől kell alkalmazni, a Magyar Köztársaságnak – a többi csatlakozó állammal együtt – pedig a csatlakozás időpontjától.

A kerethatározat nem közvetlenül és automatikusan hatályosul a tagállamok belső jogában, hanem előírja, hogy a tagállamok kötelesek a belső joguknak megfelelő végrehajtási szabályok megalkotására, a forma és a módszerek szabadon történő megválasztásával.

A fenti elvárásoknak megfelelően született meg az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Törvény), amelynek I-II. fejezete 2004. március 1. napjával hatályos (a Törvény III. fejezetét a 2005. évi CXVI. Törvény 2005. november 23-tól lépteti hatályba).

A Törvényt alapvetően az unió tagállamaival folytatott együttműködés, valamint az európai elfogatóparancs alapján folytatott átadási eljárás során kell alkalmazni és felvált minden korábbi szerződést, megállapodást, így az Európai Kiadatási Egyezményt és két Kiegészítő Jegyzőkönyvét is. Eltérő rendelkezésének hiányában az Nbjtvt, a Be-t és Btk-t kell alkalmazni (Törvény 1-2.§).

A továbbiakban az Nbjtvt. rendelkezéseinek kronológiájában haladva ismertetném az eltérő szabályozást.

I/C/1. A kettős inkrimináció

A Törvény a bírói ítéletek kölcsönös elismerésének elvén alapszik.

Ennek értelmében, amikor egy tagállam ügyészi vagy bírói szerve büntetés-végrehajtás vagy büntetőeljárás lefolytatása céljából átadni kér egy terheltet, a határozatot érvényesnek kell elismerni és az egész unió területén végrehajtandónak kell tekinteni. **A kölcsönös elismerés elve alkalmazásának szükségszerű következménye a kettős inkrimináció, mint főszabály eltörlése.**

A keresett személyt a cselekmény kettős büntethetőségének mérlegelése nélkül az európai elfogatóparancs alapján át kell adni a Törvény 1. számú mellékletében meghatározott 32 bűncselekményfajta(k) esetében, ha azon bűncselekmények büntetési tételének felső határa - a kibocsátó állam joga szerint - három évi szabadságvesztés vagy egyéb szabadságelvonással járó intézkedés.

Fennmarad azonban a kettős büntethetőség vizsgálatának kötelezettsége :

-az 1. számú mellékletben szereplő olyan bűncselekmények esetében, amelyek büntetési tételének felső határa a kibocsátó állam joga szerint **nem éri el a három évi szabadságvesztés büntetést**

-illetőleg az **1. számú mellékletben fel nem sorolt** bűncselekmény az átadás tárgya

Lényeges azonban hangsúlyozni, hogy a **büntetési tétel** (legalább egy év szabadságvesztés) , vagy a **végrehajtandó szabadságvesztés** (4 hónap) mértéke **kizárólag a kibocsátó állam joga szerint vizsgálendő** (ellentétben a hagyományos kiadatással, ahol a megkeresett állam joga szerint is vizsgálni kell).

A bíróság az európai elfogatóparancs kibocsátását rendszerint megelőző nemzetközi körözés adatai alapján is már megvizsgálja, hogy a tényállásban írt cselekmény katalogizált bűncselekménynek minősül – e és ezt a körülményt az ideiglenes átadási letartóztatást elrendelő határozatában is nevesíti pl. 9.B.85/2005.

I/C/2. A specialitás elve

A Törvény 31.§-ában megfogalmazott specialitás elve tartalmilag megegyezik az Nbjt.v. 16.§-ban foglaltakkal.

A két rendelkezés közötti különbség kizárólag az alkalmazásuk során mutatkozik. A hagyományos kiadatási eljárástól eltérően, az átadási eljárásban akkor is **nyilatkoztatni kell a terheltet a specialitás szabálya alkalmazásának jogáról való lemondásra, ha beleegyeznek az átadásba és élni kíván az egyszerűsített átadási eljárás lehetőségével.**

Amennyiben a keresett személy nem mondott le a specialitás szabálya alkalmazásának jogáról és átadását követően újabb európai elfogatóparancs kerül kibocsátásra, az újabb büntetőeljárás csak akkor folytatható le, ha a korábban eljáró, végrehajtó állam szerinti bíróság az újabb elfogatóparancsnak a végrehajtásához is - 30 napon belül, tanácsulésen hozott végzésben - megadja a hozzájárulást. Ugyanez az eljárás akkor is, ha egy másik tagállam bocsát ki a keresett személy ellen európai elfogatóparancsot (Törvény 21.§).

A 9.B. 371/2005. számú ügyben a német állampolgárságú terhelt átadása a német igazságügyi hatóságoknak 2004. szeptember 8-án megtörtént. A Meiningeni Államügyészség 2005. április 4. napján a német Btk.-ba ütköző sikkasztás büntette miatt ismét európai elfogatóparancsot bocsátott ki. A tényállásba leírt magatartás a magyar Btk. szerint jelentős értékre elkövetett sikkasztás büntettének minősült és miután ezen bűncselekmény nem szerepel a katalogizált bűncselekmények körében, az egyéb kizáró körülmények vizsgálata mellett a kettős büntethetőséget is meg kellett állapítani. Mindezekre figyelemmel a bíróság megállapította, hogy európai elfogatóparancs tárgyát képező bűncselekmény önmagában is átadási kötelezettséget vonna maga után és a végrehajtáshoz a hozzájárulást megadta.

I/C/3. Saját állampolgár átadása

Az európai elfogatóparancs az európai uniós állampolgárság eszméjét törekszik figyelembe venni.

Ennek következtében a saját állampolgár kiadatásának tilalma nem érvényesülhet. A fő hangsúly nem az állampolgárság tényén, hanem a terhelt állandó lakóhelyén van, és fő szabályként ott kell bíróság elé állítani, amely államban az unió keretén belül a bűncselekményt elkövette.

Megfelelő figyelmet kell azonban fordítani a terhelt reintegrációs lehetőségeire. Ezért biztosítani kell, hogy a kiszabott büntetés végrehajtása lehetőleg abban az államban történjen meg, ahol az elítélt legnagyobb valószínűséggel képes lesz a társadalomba való visszailleszkedésre. A lehető legszélesebb körben kell alkalmazni a **feltételes átadás intézményét.**

A Törvény 5.§ (2) bekezdése garanciális szabályként iktatta be, hogy ha az európai elfogatóparancsot büntetőeljárás lefolytatása céljából bocsátották ki, és a keresett személy olyan magyar állampolgár aki a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkezik, csak akkor adható át, ha a kibocsátó tagállam igazságügyi hatósága megfelelő jogi garanciát nyújt arra, hogy a szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés jogerős kiszabása esetén **a keresett személyt kérelmére a büntetés vagy intézkedés végrehajtására visszazállítják a Magyar Köztársaság területére.**

Ellenben a Törvény 5.§ (1) bekezdése kötelező megtagadási okként szabályozza, ha a keresett személy ellen – aki magyar állampolgár és a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkezik – **szabadságvesztés büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából bocsát ki** valamelyik tagállam európai elfogatóparancsot, annak végrehajtását meg kell tagadni és a végrehajtás iránt kell intézkedni.

A 9.B.622/2005. és a 9.B.843/2005. számú ügyekben magyar állampolgárok ellen büntetőeljárás lefolytatása végett bocsátott ki az olasz igazságügyi hatóság európai elfogatóparancsot. A bíróság mindkét ügyben elrendelte a terheltek ideiglenes átadási letartóztatását azzal, hogy az átadás csak a garanciavállaló nyilatkozat megérkezését követően fogantatosítható. Az olasz igazságügyi hatóságok azonban közölték, hogy ilyen tartalmú garancia megadására nincs jogi lehetőségük.

A bíróság mindkét ügyben megtagadta az európai elfogatóparancs végrehajtását és a terheltek átadását, egyben megküldte az iratokat az igazságügy-miniszter útján a legfőbb ügyésznek büntetőeljárás megindítása vagy egyéb intézkedés megfontolása céljából.

Sajátos problémát vetett fel a 9.B.80/2005. számú ügy. A magyar állampolgárságú vádlottakat Belgiumban, távollétükben 5 évi szabadságvesztésre ítélték, majd a Brüsszeli Büntetőbíróság európai elfogatóparancsot bocsátott ki a szabadságvesztés büntetés végrehajtása érdekében. A bíróság az európai elfogatóparancs végrehajtását és a terheltek átadását a Törvény 5.§ (1) bekezdésére hivatkozással megtagadta. Ugyanakkor nem rendelkezhetett a bíróság a végrehajtás iránt, mert az ítélet a terheltek távollétében született. Ezért az iratokat a legfőbb ügyésznek küldte meg büntetőeljárás megindításának vagy egyéb intézkedésnek a megfontolása céljából.

Sajátos helyzet alakult ki Németországban, mert a Német Szövetségi Alkotmánybíróság 2005. július hó 18-án kelt ítéletével az európai elfogatóparancsról szóló törvényt semmisnek nyilvánította. Ezzel olyan jogi helyzetet teremtett, mintha Németország az Európa Tanács 2002. június 13-ai - az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásról szóló- kerethatározatát nem implementálta volna és így az megszűnt a belső, nemzeti jog részévé lenni. Az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Büntetőjogi Főosztályának kezdeti álláspontjával ellentétben a mi töretlen álláspontunk az volt, hogy Magyarország és Németország közötti bűnügyi együttműködésre csak és kizárólag az Nbjtv. rendelkezései irányadók és ennek megfelelően a magyar állampolgár kiadatását meg kell tagadni. Vonatkoztattuk ezt a jogértelmezést azokra az esetekre is, ahol az ideiglenes átadást 2005. július 18-a előtt a Törvény rendelkezései alapján elrendeltük és vártuk, hogy az európai elfogatóparancsot 40 napon belül a német fél megküldje.

Jogi álláspontunkat a Fővárosi Főügyészség is osztotta, így valamennyi ügyben, a soron kívül kitűzött tárgyalásokon az Nbjtv.13.§-a alapján megállapítottuk, hogy a magyar állampolgárságú terheltek vonatkozásában a kiadatás feltételei nem állnak fenn és az iratokat az Nbjtv.28.§-ára hivatkozással megküldtük az igazságügy-miniszternek.

I/C/4. Az emberi jogok védelmét szolgáló klauzulák

Az európai elfogatóparancs a tagállamok közötti nagyfokú, kölcsönös bizalmon és az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartásán alapul.

Így valamennyi, az Nbjtv.-ben megfogalmazott, az emberi jogok védelmét biztosító klauzula beépítése a Törvénybe szükségtelennek bizonyult. A halálbüntetési, a rendes bírósági, a diszkriminációs és az emberjogi klauzula nem szerepel a jogszabályi rendelkezések között, míg az emberiességi és az eljárási klauzula – némileg más tartalommal – megtalálható.

a./ Az emberiességi klauzula

A Törvény 20.§ (4) bekezdése az átadás ideiglenes elhalasztásáról rendelkezik különös méltánylást érdemlő emberiességi okból, abban az esetben, ha megalapozottan feltételezhető, hogy az átadás végrehajtása veszélyeztetné s keresett személy életét vagy egészségét.

A Fővárosi Bíróság az átadás ideiglenes elhalasztásáról és annak okáról - az igazságügy-miniszter útján - tájékoztatja a kibocsátó tagállamot és új átadási időpontban állapodik meg. A keresett személyt az új időponttól számított tíz napon belül kell átadni. A határidő lejártá után a keresett személyt szabadon kell bocsátani.

Az eddigi gyakorlatunkban ilyen rendelkezés alkalmazására még nem került sor.

b./ Az eljárási klauzula

A Törvény 7.§-a újratárgyalási jogot biztosít – állampolgárságra tekintet nélkül – annak a keresett személynek, akit távollétében ítélték el valamelyik tagországban. A kibocsátó tagállam részéről ez kötelező garancia vállalást jelent, ennek hiányában az európai elfogatóparancs végrehajtását meg kell tagadni.

I/C/5. Kötelező megtagadási okok, az elévülés

A törvény 4.§-a szabályozza - nyolc pontban -az európai elfogatóparancs végrehajtása további megtagadásának okait.

Valamennyi ok kötelező megtagadást eredményez. Ezek közül leggyakrabban az elévülés kérdése merül fel.

a./ Az elévülés kérdése

A Törvény 4.§ c./ pontja értelmében az európai elfogatóparancs végrehajtását meg kell tagadni, ha a magyar törvény szerint a büntethetőség vagy a büntetés elévült.

Amennyiben az európai elfogatóparancsot **szabadságvesztés büntetés végrehajtása** érdekében bocsátották ki, az elévülés szempontjából természetesen a kiszabott szabadságvesztés mértéke az irányadó, ez a gyakorlatban nem okoz problémát.

Ugyancsak nem jelent problémát, ha az európai elfogatóparancsot **büntetőeljárás lefolytatása végett** olyan bűncselekmény miatt bocsátották ki, amelynél a Törvény 3.§ (3) bekezdése alapján a **kettős büntethetőséget** vizsgálni kell. Ebben az esetben a magyar Btk. szerinti bűncselekményre megállapított büntetési tétel felső határa veendő figyelembe az elévülésnél.

Értelmezést igényel azonban a **katalogizált bűncselekmények** esetén az elévülésnél figyelembe veendő büntetési tétel, nevezetesen, hogy a kibocsátó tagállam szerint megjelölt büntetési tétel maximuma az irányadó, vagy ilyen esetben is a magyar Btk. szerinti bűncselekménynek megfelelő büntetési tételt kell-e alapul venni.

Az Igazságügyi Minisztérium Büntetőjogi Főosztályának 2005. május 26-án kelt IM/NEMZB/2005/NKBÜNT1/9 számú állásfoglalása értelmében a magyar büntetési tételt kell alapul venni az elévülés vizsgálatánál.

Dr.Horváth Zsolt bíró úr is azt a véleményt osztja, hogy a katalogizált bűncselekmény esetén is a tényállásban leírt cselekményt meg kell feleltetni a magyar Btk. Különös részében megfogalmazott valamely tényállásnak és ez a büntetési tétel az elévülés vizsgálatánál a kiindulási alap.

A magam részéről nem értek egyet ezzel az állásponttal.

A 2003. évi CXXX. törvény főszabályként eltörölte a kettős büntethetőség elvét és ahogy a 3.§ (1) bekezdéséből is kitűnik, az átadási feltételeket minden esetben és kizárólag a kibocsátó állam joga szerint kell vizsgálni.

Katalogizált bűncselekmény esetén az európai elfogatóparancsot akkor is végre kell hajtani, ha a tényállásban leírt cselekmény – adott esetben - a magyar Btk. szerint nem bűncselekmény. Ugyanakkor a bíróságnak kötelessége vizsgálni az elévülés kérdését. Ebben az esetben egyetlen kiindulási pont lehet, mégpedig a kibocsátó állam által megjelölt büntetési tétel. Ez az alapelv szenvedne törést akkor, ha katalogizált bűncselekmények esetén nem így járnánk el.

A magyar Btk. elévülésre vonatkozó szabályainak vizsgálata kizárólag az elévülést megszakító eljárási cselekményekre korlátozódik.

A 9.B.742/2004. számú ügyben a szlovák állampolgárságú terhelt ellen a Bratislavai Bíróság bocsátott ki európai elfogatóparancsot 8 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett zsarolás büntette miatt. A cselekmény elkövetési ideje 1991. november 20-a volt, az európai elfogatóparancsot 2004. október 13-án bocsátották ki. A cselekmény katalogizált bűncselekmények közé tartozik. A bíróság által beszerzett információk alapján a szlovák hatóságok nem végeztek olyan eljárási cselekményt, amely a magyar Btk. szerint az elévülés félbeszakítását eredményezte volna. Ezért a bíróság a kibocsátó állam által közölt büntetési tétel alapul vételével az elfogatóparancs végrehajtását és a terhelt átadását, elévülés címén megtagadta.

A Fővárosi Bíróságnak a nemzetközi ügyekben folytatott töretlen gyakorlata szerint az elévülést a belföldi elfogatóparancs kibocsátásán túl, a nemzetközi vagy az európai elfogatóparancs kibocsátása is megszakítja. Tekintettel arra, hogy ebben a kérdésben (is) országosan eltérő gyakorlat alakult ki, az igazságügy-miniszter kezdeményezésére a Legfelsőbb Bíróság Elnöke jogegységi eljárás lefolytatását indítványozta.

Az 1/2005. számú jogegységi határozat – többek között – kimondta, hogy a belföldi körözést elrendelő elfogatóparancs kibocsátása után újabb tények ismeretében kiadott nemzetközi vagy európai elfogatóparancs az elévülést félbeszakítja.

b./ Res judicata

A Törvény 4.§ d.) pontja alapján meg kell tagadni az európai elfogatóparancs végrehajtását, ha a keresett személyt ugyanazon bűncselekmény miatt egy tagállamban elítélték és az ítéletet végrehajtották.

A 9.B. 911/2005. számú ügyben a szerb-montenegrói állampolgár ellen büntetőeljárás lefolytatása érdekében bocsátott ki európai elfogatóparancsot a Leuveni Vizsgáló Bíróság.

A terhelt őrizetbe vételére sor került, majd a tárgyaláson arra hivatkozott, hogy a belga hatóságok ugyanezen cselekmény miatt jogerősen elítélték, büntetését letöltötte és éppen a kitoloncolás végrehajtása közben vették a magyar hatóságok őrizetbe. A rövid úton idézett belga tolmács a terhelnél lévő iratokat lefordította, amelyekből kiderült, hogy a terhelt valóban ugyanazon cselekmény miatt ítélték el és büntetéséből két nappal korábban szabadult. Mint utóbb kiderült a belga hatóságok a 2004. április 30-án kibocsátott nemzetközi elfogatóparancsot elmulasztották visszavonni.

I/C/6. Az átadási letartóztatás és az átadás speciális formái

a./ Egyszerűsített átadási letartóztatás

A Törvény 12.§-a értelmében a bíróságnak az egyszerűsített átadási eljárást kell lefolytatni, ha az európai elfogatóparancs végrehajtásának feltételei fenn állnak, a keresett személy az átadásba beleegyezik és nyilatkozik a specialitás szabálya alkalmazásának jogáról.

A bíróság határozata ellen nincs helye fellebbezésnek és a beleegyezés nem vonható vissza. Ebben az esetben a keresett személyt 10 napon belül átadják a kibocsátó tagállamnak. A Törvény ezen rendelkezésével valósulnak meg maradéktalanul az eljárás gyorsítását célzó törekvések.

b./ Ideiglenes átadási letartóztatás

Ha terhelt nem kíván élni az egyszerűsített átadás lehetőségével és a bíróság megállapítja, hogy kizáró ok nem áll fenn, elrendeli a terhelt ideiglenes átadási letartóztatását és a határozatot megküldi az igazságügy-miniszternek, aki értesíti a kibocsátó tagállamot, hogy az európai elfogatóparancsot haladéktalanul küldje meg. Az ideiglenes átadási letartóztatást meg kell szüntetni, ha annak elrendelésétől számított 40 napon belül az európai elfogatóparancs nem érkezik meg (Törvény 11.§, 13.§, 15.§).

A bíróság akkor is az ideiglenes kiadatási letartóztatását rendeli el a terheltnek, ha a Törvény 19.§-a alapján kiegészítő információk beszerzése válik szükségessé pl. 9.B. 742/2004., 9.B. 885/2005.).

c./ Halasztott átadási letartóztatás

A halasztott átadási letartóztatás elrendelésének okai lényegében megegyeznek az Nbjtvt.29.§-ában foglaltakkal azzal, hogy ebben az esetben a bíróság határozatában mondja ki a halasztást (Törvény 22.§).

Az átadás elhalasztása helyett a Törvény lehetőséget biztosít **az ideiglenes átadásra**, amelynek feltétele a kibocsátó tagállam igazságügyi hatóságával írásban történt közös megállapodás 22.§ (3) bekezdés).

A 9.B. 709/2004. számú ügyben a német állampolgárságú terheltet ideiglenes átadását rendelte el a bíróság, mert az Ausztriában folyó nyomozás során gyanúsított meghallgatása szükségessé vált.

A bíróság határozatában az alábbi feltételeket rögzítette:

- a terhelt ideiglenes átadására a pénzmosás, bünszövetségben elkövetett súlyos család bűncselekmények alapos gyanúja miatt Ausztriában folyamatban lévő nyomozás lefolytatása és a szükséges nyomozati cselekmények elvégzése érdekében kerül sor

- az átszállítást legkésőbb 2005. március 11. napjáig kell foganatosítani.

- az osztrák hatóságok kötelesek a terheltet a megjelölt eljárási cselekmények elvégzését követően a legrövidebb időn belül, de legkésőbb 2005. május 17. napjáig a Magyar Köztársaság területére visszaszállítani.

- Az osztrák hatóságok kötelesek a terheltet a visszaszállításig fogvatartani.

- Költségviselés.

I/C/6. Az Nbjtvt. és a Törvény közös eljárási szabályai

Kiadatási és átadási ügyek érkezésének alakulása:

2002 évben	164 ügy érkezett
2003 évben	154 ügy érkezett
2004 évben	99 ügy érkezett
2005. X.30-ig	138 ügy érkezett

A nemzetközi körözés alapján a rendőrség a keresett személyt őrizetbe veszi és az INTERPOL gondoskodik arról, hogy a terheltet 72 órán belül bíróság elé állítsa, egyben a nemzetközi körözés anyagát faxon megküldi az eljárásra kizárólagos illetékességgel rendelkező Fővárosi Bíróságnak. A bíróság az ügyben haladéktalanul kitűzi a tárgyalás időpontját, amennyiben szükséges kiegészítő információk beszerzéséről gondoskodik, majd az iratokat megküldi a Fővárosi Főügyészségnek indítványtétel végett.

A kiadási és átadási tárgyalásokat évek óta ketten intézzük (3.B. dr. Horváth Zsolt, 9. B. dr. Szepesi Erzsébet). Tekintettel a 72 órás őrizetre a heti munkanapokat, a nyári és a téli törvénykezési szünet alatt igénybe vett szabadságunkat úgy kell egyeztetni, hogy kettőnk közül valaki mindig készen álljon a nemzetközi körözések fogadására. Három vagy több napos ünnepek idején készenléti ügyeletet látunk el és nem egyszer előfordult, hogy elfogás miatt a Budapest, VIII. ker. Tolnai Lajos utcai ügyeleten kellett megtartani a tárgyalást. Az sem idegen ettől az ügyintézésről – hasonlóan a kényszerintézkedésekhez – hogy a keresett személy egészségi állapota miatt különböző egészségügyi intézményekben helyszíni tárgyalást kell tartani.

A kiadás vagy az átadás tárgyában tartott tárgyaláson védő és tolmács részvétele kötelező, míg az ügyészség képviselője kizárólag az átadási tárgyalásokon vesz részt. A bíróság a terheltet elsődlegesen a kiadhatóság vagy átadhatóság kérdését befolyásoló körülményekre hallgatja meg. Sem az Nbjtvt. (20.§ (1) bekezdés e./ pont) sem a Törvény (11.§.(1) bekezdés a./ pontja) nem zárja ki egyértelműen az „alibi” bizonyítását. Ez legtöbb esetben arra történő hivatkozást jelent a terhelt részéről, hogy ő nem azonos a keresett személlyel. Ezekben az esetekben a bíróság a terhelt ideiglenes kiadási vagy átadási letartóztatását rendeli el, majd kiegészítő információként beszerzi a kibocsátó államtól a terhelt ujjlenyomatát és a róla készült fényképfelvételt. Bár az esetek többségében a daktiloszkópiai vizsgálat azonosságot eredményezett, de előfordult, hogy valóban beigazolódott a terhelt állítása (pl. 3.B. 706/2005., 9.B. 913/2005., 9.B.911/2005.). A problémát az jelenti, ha a kibocsátó állam nem rendelkezik a keresett személyről készült felvétellel, vagy ujjlenyomattal. Ebben az esetben a terhelt csak a kibocsátó állam igazságügyi hatósága előtt tisztázhatja „alibijét”.

A bíróság határozata ellen fellebbezésnek van helye, amelyet két napon belül kell felterjeszteni a Fővárosi Ítéltáblára. Az európai elfogatóparancs alapján lefolytatott átadási eljárásokban – amennyiben a terhelt nem egyezik bele az átadásba -a jogerős határozatot a terhelt elfogásától számított 60 napon belül kell meghozni.

Gyakran előfordul, hogy a kibocsátó állam olyan tárgyak lefoglalását és átadását is kéri, amelyek bizonyítási eszközként felhasználhatók, vagy amelyeket a keresett személy a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett (Nbjtvt.30.§, Törvény 24.§). A bíróság általában a letartóztatást elrendelő határozatában rendelkezik erről, de arra is van lehetőség, hogy ezt a végzését egy későbbi időpontban hozza meg.

I/D. Nemzetközi és európai elfogatóparancs kiállítása

2005. évben összesen 20 ügyben állítottunk ki nemzetközi vagy európai elfogatóparancsot, amelyek közül 4 ügyben affidavitot is kellett mellékelni.

Az általunk kiállított nemzetközi és európai elfogatóparancs kibocsátásának feltételeit az Nbjtvt.32.§-a és a Törvény 31-36.§-ai tartalmazzák. Miután ezek a rendelkezések kitöltési útmutatót nem adnak, indokoltnak véltem ezt a témakört is a kollégiumi anyag részévé tenni.

a./ A nemzetközi elfogatóparancs (1. számú melléklet)

A nemzetközi elfogatóparancsot nem végzés formájában, hanem csak az Nbjt.v.32.§-ára utalással kell kibocsátani.

A rendelkezésre álló és általunk ismert személyi adatokat pontosan fel kell tüntetni.

Akár büntetőeljárás lefolytatása, akár szabadságvesztés büntetés végrehajtása érdekében bocsátjuk ki az elfogatóparancsot, az alapos gyanú tárgyát képező vagy a vádirati illetőleg ítéleti tényállást a releváns tények összefoglalásával ismertetnünk kell.

Meg kell jelölnünk a magyar Btk. szerinti minősítést, nemcsak a jogszabályhelyek felhívásával, hanem annak szó szerinti szövegével és a vonatkozó büntetési tétellel.

Fel kell hívni az elévülésre vonatkozó szabályokat. Indokolt esetben, ha az elkövetés az elfogatóparancs kibocsátásához képest viszonylag régen történt, meg kell jelölni mindazokat az eljárási cselekményeket, amelyek a magyar Btk. szerint az elévülés félbeszakítását eredményezték.

Amennyiben rendelkezésünkre áll a keresett személyről fényképfelvétel vagy ujjlenyomat, azt csatolni kell az elfogatóparancshoz.

Az elfogatóparancsot két példányban, eredeti bírói aláírással és a bíróság pecsétjével ellátva kell az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Büntetőjogi Főosztályára megküldeni. A bírói aláírást nem kell elnöki hitelesítéssel ellátni.

Az angolszász jogrendszerű országok a nemzetközi elfogatóparancs mellé ún. affidavitot is megkívánnak (2.sz.melléklet).

Az affidavit elkészítése azért szükséges, mert a kiadatási eljárás során a megkeresett állam illetékes bírósága csak az általuk kibocsátott elfogatóparancs alapján helyezi a keresett személyt kiadatási letartóztatásba. Ezen elfogatóparancsot a megkeresett állam bírósága viszont csak akkor bocsátja ki, ha ún.príma facie (első látásra helytálló) – a bűnösségre közvetlenül utaló – bizonyítékok vannak arra nézve, hogy a keresett személy olyan cselekményt követett el, amely a megkeresett állam joga szerint bűncselekmény és amelynek alapján a kiadni kért személy ellen vádat lehetne emelni, ha a cselekményt a megkeresett államban követte volna el.

A fent említett bizonyítékokat affidavit (eskü alatt tett írásos nyilatkozat) formájában kell elkészítenünk.

Az affidavit csak a nyilatkozónak közvetlenül tudomására jutott – a nemzetköz elfogatóparancsban megjelölt bűncselekményekre vonatkozó – tényt tartalmazhat. Kerülni kell, hogy a tanú meghallgatása során harmadik személyektől származó információra is utaljon, mert akkor ezeket a személyeket is meg kell hallgatni affidavit formájában. A kizárólag közvetett bizonyítékokat szolgáltató tanúvallomás affidavit elkészítésére nem alkalmas.

Az affidavit elkészítéséhez a bíróságnak meghallgatást kell kitűzni, a tanúkat a törvényes figyelmeztetés mellett eskü hatálya alatt kell nyilatkoztatni és vallomása csak azokat a tényeket és adatokat tartalmazhatja, amelyek az elfogatóparancsban írtakat alátámasztják.

Ezeket a nyilatkozatokat a bíró előtt kell megtenni, és nem elég a nyomozati eljárás során tett vallomásra hivatkozni.

Ezen túlmenően szükséges még a terhelt fényképről történő felismertetése is. A felismerő tanú lehet pl. sértett vagy nyomozó, illetőleg olyan személy, aki ismerte a terheltet. A felismerő tanú nyilatkozatát tartalmazó jegyzőkönyvre vagy annak hátoldalára fel kell ragasztani a körözött személy fényképét és azt külön le kell pecsételni. A felismerő személy személyi adatainak jegyzőkönyvbe rögzítése is szükséges. Ha a bíróság a nyomozati eljárást vezető rendőrt hallgatja meg, rendfokozatának feltüntetése is szükséges.

Az okirati bizonyítékok fénymásolatban történő csatolása esetén az okiratokra egyenként rá kell vezetni, hogy „ezen okirat a nyomozati iratoknál lévő eredeti okirattal mindenben megegyezik”, a bíró aláírása és a bíróság pecsétje.

Az affidavit formájában felvett jegyzőkönyvben az eljáró bíró aláírását elnöki hitelesítéssel kell ellátni, míg az egyéb okiratokhoz elegendő az eredeti bírói aláírás és a bíróság pecsétje. Az eskü hatályú nyilatkozatokat tett tanúkkal a meghallgatásról készült jegyzőkönyv valamennyi példányát alá kell íratni.

Az iratokat két példányban kell továbbítani az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Büntetőjogi Főosztályának, akik gondoskodnak a fordításról és a továbbításról.

b./ Az európai elfogatóparancs (3. számú melléklet)

Az európai elfogatóparancsot a 2003. évi CXXX. törvény 2. számú mellékletében szereplő formanyomtatványon kell kitölteni.

Amennyiben ún. katalogizált bűncselekmény elkövetése miatt kerül sor az elfogatóparancs kibocsátására, azt a felsorolt 32 bűncselekmény fajta közül X-el kell bejelölni, de a bűncselekmény tényállását ebben az esetben is le kell írni.

Amennyiben pl. társtettesként elkövetett cselekmény miatt két vagy több terhelt ellen bocsátunk ki európai elfogatóparancsot, azt terheltenként külön-külön kell kiállítani.

Központi hatóságként az Igazságügyi Minisztériumot kell megnevezni, cím: 1363.Pf.54.-1055 Budapest, Kossuth tér 4. Tel: (36)(1) (441-3110), Fax: (36)(1) (441-3112), E-mail: nemzb@im.hu A kapcsolattartó személy nevét nem kell feltüntetni.

Lényeges, hogy a II/f. pontban az elévülésre vonatkozó és az azokat megszakító szabályokat, eljárási cselekményeket a Btk. §-ainak megfelelően, szöveggel is leírjuk.

II. A büntetés végrehajtásának átvétele

A múlt században uralkodó nézet volt, hogy az egyik állam a másik állam büntetőbíróságának az ítéletét nem hajtja végre. A büntetés-végrehajtás csak az országon belül lefolytatott bírósági eljárást követheti, és nem történhet egy külföldi állam megkeresése alapján, azaz jogsegély keretében. Ebben a tekintetben megegyezett a kontinentális jogrendszerű és a common law országok álláspontja. Egyikük sem hajtotta végre a másik állam büntetőbírósági határozatait.

A külföldi büntetőítélet végrehajtását tagadó álláspont megváltozását a II. világháború utáni nagy nemzetközi mozgás kényszerítette ki, amelynek a bűnügyi együttműködésre vonatkozó jogi következményei az 1970-es években jelentek meg. Ez szükségszerűen együtt járt azzal is, hogy a bűnügyi jogsegély célja már nem kizárólag a bűnüldözés, hanem célként jelent meg az elkövető reszocializációja is. Ezt a célt pedig hazai környezetben eredményesebben lehet szolgálni. A büntetés végrehajtás átadásának kialakítását tehát alapvetően humanitárius megfontolások ösztönözték.

A büntetés végrehajtásának átvételét célzó eljárást 2004. évben 26 ügyben, míg 2005. október 30-ig 18 ügyben folytattunk le.

a./ Jogsabályi háttér

A büntetés végrehajtásának átvételéről az alábbi jogsabályok rendelkeznek:

- Nbjtv.46.§- 54.§-ai,
- Strassbourban, 1983. március 23-án kelt az elítélt személyek átszállításáról szóló egyezmény (kihirdetve az 1994. évi XX. törvénnyel),
- Strasbourgban, 1997. december 18-án kelt Kiegészítő Jegyzőkönyve (kihirdetve a 2001. évi LXVII. törvénnyel)
- az elítélt személyek átszállításáról szóló európai egyezmény végrehajtásáról szóló 9/1995. (III.8.)IM rendelet

b./ Az átszállítás feltételei, általános eljárási szabályok

Az elítélt személy csak az alábbi feltételek megléte esetén szállítható át:

- az elítélt magyar állampolgár vagy bevándorolt nem magyar állampolgár
- állandó lakóhelye Magyarországon van
- legalább egy év letöltendő büntetése van hátra, vagy ha büntetése határozatlan időre szól
- fennáll a kettős inkrimináció
- a végrehajtás átvételéhez hozzájárult

Ez utóbbi feltétel nem szükséges akkor, ha az elítélt a büntetés **végrehajtása előtt Magyarországra visszatért** (úgy kell tekinteni, mint aki az átvételhez hozzájárult), vagy az ítélező állam **kiutasításra, kitiltásra** is ítélte (Nbjtv.46.§, Kiegészítő Jegyzőkönyv 2.,3. Cikk).

Az Egyezmény (és az Nbjtv. is) csak szabadságvesztéssel járó büntetések végrehajtásának átvételéről rendelkezik és az elítélt részéről az átadás kérése nem azonos az átadás követelésének alanyi jogával.

Az eljárásra kizárólagos illetékességgel rendelkező **Fővárosi Bíróság a külföldi ítéletet megvizsgálja és végzésben megállapítja, hogy az átvétel feltételei fenn állnak-e vagy sem.** Az átvétel kérdésében az igazságügy-miniszter dönt, aki a bíróság negatív tartalmú határozatához kötve van.

Az ítélkező államnak biztosítania kell, hogy az elítélt rendelkezésére álljon a beleegyezéséhez szükséges valamennyi információ, valamint, hogy a beleegyezését önkéntesen és a büntetés végrehajtás átadása jogkövetkezményeinek ismeretében tegye meg.

Sajnálatos tapasztalatunk, hogy ezt a követelményt nem minden állam teljesíti. Az elítélt csak az átvétel tárgyában tartott tárgyaláson szembesül azzal a ténnyel, hogy a végrehajtásra vonatkozó magyar jogszabályok sokkal kedvezőtlenebbek rá nézve, mint az ítélkező államban lettek volna. Az eljárásnak ebben a szakaszában azonban már nincs mód arra, hogy átszállításra vonatkozó kérelmét visszavonja.

Az elítélt átszállításáról az INTERPOL gondoskodik és a Fővárosi Bv Intézet fogadja be. A Fővárosi Bíróság az átvétel tárgyában tárgyalást tart, amelyen az elítélt, a védő és az ügyész részvétele kötelező. Határozatát az elítélt átvételétől számított három hónapon belül kell meghozni, ellene fellebbezésnek van helye, amelyet a Fővárosi Ítéltábla tanácsulésen bírál el.

b./ Jogértelmezési kérdések

1./Bizonyítás felvétele

A bíróságot határozatának meghozatalakor köti a külföldi bíróság által megállapított tényállás.

Kerülni kel az összes ténybeli és jogi kérdés vizsgálatát, mivel ez azzal a szükségképpen következésménnyel jár, hogy az ügy újból, érdemben elbírálásra kerül.

A 3.B. 676/2004. számú ügyben a magyar állampolgárságú vádlottat a Malmöi Városi Bíróság súlyos kábítószer bűntett miatt 7 évi börtönbüntetésre és kiutasításra ítélte. A bíróság az előzetes végzésében megállapította, hogy a végrehajtás feltételei fenn állnak és az elítélt cselekménye a Btk. 282.§ (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés b./ pontja szerint minősülő jelentős mennyiségű kábítószerrel visszaélés bűntettének minősül. Az elítélt átszállítását követő tárgyaláson a bíróság bizonyítást rendelt el arra nézve, hogy az elítélt a cselekmény elkövetésekor kábítószerfüggő személynek minősült-e.

A Svédországból beszerzett orvosi dokumentációk és a bíróság által kirendelt igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján megállapította, hogy az elítélt cselekménye a Btk. 282/C.§ (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés első fordulata szerint minősülő kábítószerfüggő által, jelentős mennyiségű kábítószerrel visszaélés bűntettét valósította meg és miután ezen cselekmény maximális büntetése tétele 5 évi szabadságvesztés, a svéd ítélet végrehajtását 5 évi börtönbüntetésként vette át.

A bíróság határozatát – fellebbezések folytán – a Fővárosi Ítéltábla 1.Bkf. 779/2005/4. szám alatt megváltoztatta és megállapította, hogy a Malmöi Városi Bíróság ítéletét jelentős mennyiségű kábítószerrel visszaélés bűntette miatt 7 évi börtönbüntetésként kell végrehajtani. Indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítás felvételével eltérő tényállást állapított meg, holott ebben az eljárásban köti a külföldi bíróság által megállapított tényállás. Az elítélt kábítószer függősége a svéd orvosi dokumentációkban is megtalálható, de ennek a körülménynek a svéd ítéletben nem tulajdonítottak jelentőséget.

Következésképpen a magyar bíróság sem folytathat le bizonyítási eljárást, mert az ellentétes az eljárás céljával, a jogszabályok tartalmával. A megváltoztatásra és eltérő büntetés kiszabására csak abban az esetben kerülhet sor, ha az nem egyeztethető össze a magyar törvénnyel, de a megfeleltetés nem jelentheti a külföldi ítélet átértékelését.

A büntetés végrehajtása átvétele tárgyában tartott tárgyaláson egyrészt nagyon nehéz figyelmen kívül hagyni olyan körülményeket, amelyek a magyar Btk. szerint a bűncselekmény minősítésére és az alkalmazott büntetés mértékére jelentős kihatással vannak, másrészt nehéz meghúzni azt a határt amelyen belül az átvett ítélet még összeegyeztethető a magyar törvénnyel.

A fent példából kiindulva kérdésként merül fel, ha a svéd ítélet tényállása tartalmazza az elítélt kábítószer függőségét, de a svéd jogszabályok szerint ennek nincs olyan minősítésre is kiható hatása, mint hazánkban, vajon alkalmazhatok-e eltérő minősítést és enyhébb büntetést? A kettős büntethetőség vizsgálata a végrehajtás átvételénél is követelmény (mert ellenkező esetben a végrehajtás átvétele feltételének a hiányát állapítom meg és az elítélt átszállítására nem kerül sor). A vizsgálatnál pedig a külföldi bíróság által megállapított tényállásból kell kiindulnom és azt kell vizsgálnom, hogy az abban szereplő tények a magyar Btk. Különös Részében foglalt mely törvényi tényállás elemeit merítik ki. Az Egyezmény 11.Cikkelyének (1) bekezdés a./ pontja értelmében a bíróság kötve van az ítéletekből közvetlenül vagy közvetve kitűnő ténymegállapításokhoz.

A kettős inkrimináció vizsgálatának eredményeképpen - a jogrendszerek még mindig fennálló jelentős különbözősége miatt - juthatnak a külföldi ítéletben foglaltaktól eltérő eredményre, amely nemcsak a bűncselekmény megnevezésében, hanem a büntetési tételkeretben is megnyilvánulhat. Visszatérve a példához, álláspontom szerint – bizonyítás felvétele nélkül és a tényállás érintetlensége mellett – lehetőség lett volna az elsőfokú bíróság által megállapított minősítésre és annak 5 évbeni átvételére, ha a tényállásban szerepel az elítélt kábítószer függősége.

2./ Végrehajtási fokozat kérdése

A különböző államok nemzeti joga a szabadságvesztés végrehajtásának különböző fokozatait eltérően szabályozza (nagyon sok országban csak fogház vagy börtön fokozat létezik, illetve a fegyház fokozatot csak kiemelkedően súlyos bűncselekmények elkövetésénél alkalmazzák) és az ítéletben is csak szabadságvesztés büntetést tüntetnek fel, fokozat megjelölése nélkül.

Az Nbjt.v.52.§ (2) bekezdése értelmében az átvett büntetés nemének, végrehajtási fokozatának, valamint tartamának a lehető legnagyobb mértékben meg kell felelnie annak a büntetésnek, amelyet a külföldi bíróság kiszabott.

A feltételes szabadságra bocsátásra és a büntetés végrehajtására a magyar jogot kell alkalmazni.

Az Egyezmény 11. Cikkelyének(1) bekezdés d./ pontja alapján a Végrehajtó Állam nem súlyosbíthatja az elítélt büntetőjogi helyzetét.

A fenti rendelkezések összevetéséből adódik az a több éve tartó jogértelmezési vita, hogy a szabadságvesztés büntetés végrehajtási fokozatának meghatározásánál melyik szempont érvényesüljön.

- Az egyik álláspont szerint – függetlenül a külföldi ítéletben megállapított pl. börtön fokozattól – a hatályos magyar Btk. rendelkezését kell figyelembe venni és adott esetben fegyházban kell a fokozatot meghatározni (Fővárosi Ítéltábla a.Bf.1404/2004.).
- A másik álláspont szerint a külföldi ítélet rendelkező részében meghatározott fokozat az irányadó, függetlenül a magyar Btk.-tól (5.Bf.2183/2004).
- A harmadik álláspont az ítélkező államban a feltételes szabadságra bocsátás időpontját venné alapul és ebből következtetne vissza a fokozatra (megjegyzem, ez védelmi álláspont volt).

Végül a Fővárosi Ítéltábla 5.Bf. tanácsával történt konzultáció után egy kompromisszumos megoldásra jutottunk.

Azokban az ügyekben, amelyekben a **külföldi ítélet tartalmazza a fokozat megjelölést, azonos fokozatban vesszük át a végrehajtást** és így az elítélt büntetőjogi helyzetét nem súlyosbítjuk.

A többi ügyben pedig, ahol **csak szabadságvesztés büntetés megjelölés szerepel, a hatályos Btk. rendelkezését alkalmazzuk** az Nbjt.-nek megfelelően.

További problémaként merül fel, hogy a végrehajtás átvétele során alkalmazható-e a Btk. 45.§ (2) bekezdése.

A konkrét példában a terheltet a Monzai Bíróság 8 évi szabadságvesztésre ítélte a magyar Btk. minősítése szerint jelentős mennyiségű kábítószerrel visszaélés büntette miatt. Az Olaszország által csatolt orvosi dokumentumok alapján a bíróság igazságügyi orvosszakértőt rendelt ki, aki megállapította, hogy az elítéltet a bal tüdő rosszindulatú daganata miatt műtötték, onkológiai szempontból nem tekinthető gyógyultnak, állapota rendszeres orvosi ellenőrzést igényel. Ezen ügy kapcsán mutatott rá az Ítéltábla - határozatában fegyház fokozatot állapított meg - hogy a bíróság ebben az eljárásban nem végez ítélkező tevékenységet, így nincs módja a Btk. 45.§ (2) bekezdésének alkalmazására. Ugyanakkor a terhelt egészségi állapotára tekintettel indokoltnak tűnik, hogy a terhére kiszabott szabadságvesztés eggyel enyhébb fokozatban történő végrehajtásának lehetőségét az annak elrendelésére jogosult bv. bíró megvizsgálja (9.B.622/2004 -5.Bf. 622/20049.)

Elfogadván az Ítéltáblának azt az álláspontját, hogy az átvétel tárgyában lefolytatott eljárás során a bíróság nem tölt be ítélkező funkciót, a magam részéről - a fentiekhez hasonló indokolt esetben - mégis alkalmazhatónak vélem a Btk. 45.§ (2) bekezdését.

Az eggyel enyhébb végrehajtási fokozat engedélyezése nem alanyi joga az elítéltnak, hanem az eljárás a bv. intézet parancsnokának pozitív előterjesztésére indul. Feltétele, hogy az elítélt a büntetés végrehajtása alatt kifogástalan magatartást tanúsítson és mint ilyen, elsődlegesen nevelési eszközt jelent. Feltételezi ugyanakkor, hogy az elítélt huzamosabb időt tölt el bv. intézetben, hogy érdemességét bizonyítsa. A megromlott egészségi állapotra tekintettel semmiképpen nem lehet eggyel enyhébb fokozatot engedélyezni és a bv. bíró hivatalból sem járhat e feladatkörében.

3./ A Btk. 2.§ alkalmazása.

Az Egyezmény 10. Cikkelye értelmében a végrehajtás folytatása esetén a Végrehajtó Állam kötve van az ítéletnek az Ítélező Államban meghatározott jogi természetéhez és időtartamához: ha azonban az ítélet természete vagy tartama összeegyeztethetetlen a Végrehajtó Állam jogával, vagy ha joga így követeli, ez az állam az ítéletet bírósági határozattal átalakíthatja a hasonló bűncselekményre belső joga által előírt büntetésre vagy intézkedésre. A büntetés vagy intézkedés természetének azonban amennyire csak lehetséges, meg kell egyeznie az Ítélező Állam bírósága által kiszabott végrehajtandó büntetéssel, s az átalakított büntetés nem haladhatja meg a Végrehajtó Állam joga szerint előírt maximumot.

E rendelkezésből egyértelműen következik, hogy az Ítélező Állam bírósága által kiszabott büntetés végrehajtásának átvétele során szükségessé vált büntetés átalakítása a hazai jog szerinti büntetésre nem jelenthet ismételt elbírálást. Ebből következően a Btk.-nak a **büntetőtörvény időbeli hatályára, illetőleg visszaható hatályára vonatkozó 2. §-ában írt rendelkezések az átalakítás során nem alkalmazhatók.**

A Legfelsőbb Bíróság a Bt.III.449/2005. számú határozatában foglalt álláspontot idéztem, amelyet a Fővárosi Bíróság 3.B.308/2004. és a Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.1194/2004. számú határozatai ellen a Legfőbb Ügyész által a törvényesség érdekében benyújtott jogorvoslati indítványa kapcsán - azt elutasítva - fejtett ki.

A Fővárosi Bíróság Büntető Kollégiuma a 2001. november 13-án kelt 2001. El. II. B. 49. számú állásfoglalásában ugyanerre a következtetésre jutott.

4./ A terhelt távollétében hozott ítélet végrehajtásának átvétele

Az Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvének 2.Cikk (1) bekezdés értelmében ha az egyik Fél állampolgára akit a másik Fél területén jogerősen elítéltek, ki akarja vonni magát az ítéletnek az Ítélező Államban történő végrehajtása vagy az ítélet végrehajtásának folytatása alól, és elmenekül az előbbi Fél területére, mielőtt letöltötte volna a büntetését, az Ítélező Állam a másik Félől kérheti, hogy vegye át az ítélet végrehajtását.

Az Európa Tanács büntető ügyekben európai egyezményekre felállított Szakértői Bizottságának értelmező jelentése szerint (ETS.No.167) **a 2. Cikkely nem alkalmazható arra az esetre, ha az egyik állam polgárát a másik államban távollétében ítélték el.**

A 9. B. 198/2005. számú ügyben a Sepsiszentgyörgyi Bíróság a magyar állampolgárságú vádlottat – távollétében – 2 évi szabadságvesztésre ítélte. A Román hatóságok kérték, hogy a kiszabott büntetés végrehajtását az Egyezmény 2. Cikkelye alapján a magyar igazságügyi hatóságok vegyék át. A Magyarországon lakóhellyel rendelkező terhelt a tárgyaláson előadta, hogy nem volt tudomása az ellene folyó eljárásról, az ítéletet sem ismeri. Maga a román ítélet is tartalmazza, hogy azt távollétében hozták. A bíróság a Szakértői Bizottság értelmező jelentése alapján a végrehajtás átvételét megtagadta. Ezen túlmenően határozatában a Be. 392.§ (1) bekezdés e.) pontra hivatkozással, kifejtette, hogy nem kerülhet hátrányosabb helyzetbe az a magyar állampolgár, akit távollétében külföldön ítélnék el, mint az a magyar állampolgár, akivel szemben magyar bíróság járt el és szabott ki vele szemben büntetést (5.Bkf. 467/2005).

III. Külföldi ítélet érvényének elismerése

Amennyiben egy állam a megfelelő eljárás eredményeként a külföldi ítéletet saját joga szerint érvényesnek és végrehajthatónak ismeri el, e tény egyaránt jár egy negatív és egy pozitív hatással. Az előbbi értelmében az elismerésről hozott határozat ugyanabban az ügyben, ugyanazon terhelttel szemben a jövőre nézve eljárási tilalmat keletkeztet.

A külföldi ítélet belföldi érvényének pozitív hatása pedig az, hogy az erről határozó állam bizonyos körülmények kapcsán, így pl. a visszaesés megítélésénél ezt kötelező alapul venni.

2003 évben összesen 250 ügy érkezett

2004 évben összesen 141 ügy érkezett

2005. X.30-ig összesen 172 ügy érkezett

a./ Jogsabályi háttér

A Btk. 6.§, Be 579.§, Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyveinek kihirdetéséről – Magyarországon az 1994. évi XIX. törvénnyel kihirdetve.

A külföldi bíróság ítélete a magyar bíróság ítéletével azonos érvényű, ha

- a külföldi bíróság a magyar hatóságok feljelentése alapján vagy a büntetőeljárás átadása folytán jár el,
- az elkövetővel szemben a külföldi bíróság olyan cselekmény miatt járt el, amely mind a magyar jog, mind a külföldi állam joga szerint büntetendő, valamint a kiszabott büntetés, illetve alkalmazott intézkedés összhangban van a magyar joggal.

b./ A Btk. 2.§-ának alkalmazása, a külföldi ítélet érvényének hatálya

1. Ha az eljárás során a külföldi ítéletet a magyar bíróság ítéletével azonos érvényűnek nyilvánítják, az ítéletet úgy kell tekinteni, mintha azt eredetileg is magyar bíróság hozta volna meg. Következésképpen az elítélés ténye res iudicatum eredményez, amely egyben kizárja azt is, hogy ugyanazon cselekmény miatt utóbb Magyarországon büntetőeljárást lehessen indítani.

A fentiek pontos értelmezéséből következik, hogy **a bíróság a külföldi ítélet érvényének elismerése során a magyar Btk. 2.§-ában foglalt rendelkezések szem előtt tartásával köteles eljárni.** Ennek megfelelően pedig vizsgálni kell a cselekmény elkövetésének időpontjában hatályban volt magyar Btk. rendelkezésit és – eltérő rendelkezések esetén – dönteni kell abban is, hogy az elkövetéskori, vagy pedig az elbíráláskori magyar büntetőjogi szabályokat alkalmazza-e.

A terhelt cselekményét, annak jogi minősítését és a cselekmény miatt kiszabható büntetést is ennek megfelelően kell összevetnie a külföldi ítéletben foglaltakkal (9.B. 378/2002 – 5.Bkf. 205/2005, 3.B.774/2003 – 5.Bkf. 253/2005).

Tovább gondolva a Btk. 2.§-ának alkalmazását, ha az elbírált cselekmény az elkövetéskor nem volt büntetendő a hatályos magyar Btk. szerint, akkor nincs helye az elismerésnek akkor sem, ha időközben a magyar Btk. büntetendővé nyilvánította az adott magatartást.

2. A fent kifejtettekből következik az a megállapítás is, hogy minden jogkövetkezmény, amely a külföldi bíróság ítéletéhez kötődik, - az érvény elismerése esetén -a külföldi ítélet jogerőre emelkedésének napjától kezdődik. Így pl. felfüggesztett szabadságvesztés elismerése esetén **a próbaidő tartamának kezdő időpontja nem az ítélet érvényét elismerő végzés jogerőre emelkedésének napja, hanem a terhelt bűnösségét megállapító, rá büntetést kiszabó külföldi ítélet jogerőre emelkedésének napja.** Ettől az időponttól számít pl. a visszaesés, a mentesítés, stb.

c./ A terhelt távollétében hozott határozat érvényének elismerése

A külföldi ítélet érvényének elismerésénél - többek között - vizsgálni kell, hogy a külföldi bíróság eljárása és a magyar büntető eljárási törvény közötti összhang fennáll-e.

A külföldön lefolytatott eljárás összhangja ugyanis akkor állapítható meg a magyar joggal, ha az eljárás nem ellentétes a magyar jogállami alapelvekkel (Alkotmány 57.§ (1) bekezdés, Bsz. 9.§, Egyezmény 9. cikkely) és nem sérti „a tisztességes eljárás” követelményét, továbbá az emberi jogokat.

Ennek a kérdésnek különösen akkor van jelentősége, ha a külföldi bíróság a terheltet távollétében ítélte el.

A magyar Be. ismeri és szabályozza a büntetőeljárásnak a terhelt távollétében történő lefolytatását (Be. XXVI. Fejezete) és az ilyen eljárásban hozott határozat ellen lehetőséget biztosít rendes, vagy rendkívüli eljárás keretében jogorvoslati kérelem előterjesztésére is.

Ekként a bíróságnak minden esetben gondosan vizsgálni kell, hogy az elítélt jogai a külföldön lefolytatott „távollétes” eljárásban nem sérültek-e.

A 3.B. 637/2003. számú ügyben a magyar állampolgárságú terhelttel szemben - távollétében - a francia bíróság úgy hozott ítéletet, hogy kirendelt védő nem vett részt az eljárásban. A bíróság álláspontja szerint ez az eljárás nem egyeztethető össze a Be. XXVI. Fejezetében foglalt rendelkezésekkel, ezért az érvény elismerését megtagadta (4.Bf. 801/2004).

A 9.B. 378/2002. számú ügyben megállapítható volt, hogy a terhelt a szabadlábra helyezését követően Olaszország területét elhagyta, de az olasz hatóságoktól beszerzett jegyzőkönyvek tanúsága szerint nyilvánvaló volt, hogy tájékoztatták az eljárás további folytatásának tényéről, az ítélet letétbe helyezéséről szóló értesítés is visszaérkezett az olasz hatóságokhoz. Így a bíróság a külföldi ítélet érvényét elismerte (5.Bkf. 205/2005,..)

d./ Az érvény részleges elismerhetőségének kérdése

A 9.B.527/2003.számú ügyben a terheltet a Párizsi Elsőfokú Bíróság csoportosan elkövetett lopás és külföldi jogellenes belépése és tartózkodása büncselekménye miatt 6 hónapi szabadságvesztésre ítélte.

Az ítéletben leírt kettő tényállás közül az egyik a magyar Btk. szerint társtettesként, nagyobb értékre, dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás büntettét valósította meg, míg a másik tényállás az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999.(XII.28.) Kormányrendelet 22.§-ában szabályozott tiltott határátlépést, úti okmánnyal kapcsolatos szabálysértést, amely a francia jogszabályban meghatározott cselekménnyel mutatott hasonlóságot.

A 3.B.787/2003. számú ügyben a Malmöi Bíróság a terheltet kábítószerrel kapcsolatos cselekmény és törvénytelen járművezetés miatt 10 hónapi szabadságvesztésre ítélte. A terhelt egyik cselekménye a magyar Btk. szerint visszaélés kábítószerrel bűncselekményét, míg a másik cselekménye engedély nélküli járművezetés szabálysértését valósította meg.

A bíróság mindkét ügyben megtagadta a külföldi ítélet érvényének elismerését az alábbi indokok alapján.

A Btk.6.§ (1) bekezdés b.) pontjában megfogalmazottaknak megfelelően a külföldi bíróság ítéletét – mind a bűncselekmények, mind a büntetés tekintetében – csak egységes egészként lehet vizsgálni és ennek alapján kell az összhang kérdésében állást foglalni.

A fenti ügyekben a külföldi ítélet érvényének részleges elismerése esetén ez az egységes egész megbomlana, és már nem a külföldi bíróság ítélete érvényének elismeréséről, hanem a két cselekmény közül egy azonos érvényűnek elismert bűncselekmény kapcsán kiszabott új büntetésről lenne szó. A külföldi bíróság ítélete alapján ugyanis nem dönthető el, hogy az elbírált két cselekmény közül melyik, milyen súllyal került értékelésre. Ebben az esetben méltánytalan hátrányt jelentene a terheltre, hogy a magyar jog szerint bűncselekménynek nem minősülő cselekménye ellenére fennmaradó egy bűncselekmény miatt a magyar bíróság a külföldi ítéletben meghatározott büntetéssel azonos tartamú büntetést határozná meg.

Hasonló a helyzet azokban az ügyekben is, amelyekben a megállapított tényállás szerint a beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt álló terhelt beutazik az adott országba és emellett még más bűncselekményeket is elkövet. A magyar Btk. 214.§-ában meghatározott bűncselekményt csak külföldi állampolgár követheti el, az elkövetési magatartást csak a Magyar Köztársaság területén lehet kifejezni. Így álláspontom szerint ezen bűncselekmény érvényét nem lehet elismerni, a megtagadás indoka a fent kifejtettekkel azonos (9.B. 547/2003).

e./ A külföldi ítéletben kiszabott büntetés összhangja a magyar joggal

A külföldi ítéletben alkalmazott joghátrány általában megfeleltethető a magyar joggal. Eseti kivételektől eltekintve kizárólag az osztrák Btk. szerint alkalmazható részben végrehajtandó, részben felfüggesztett szabadságvesztés érvényének elismerése jelent problémát.

A kérdésnek azért is van kiemelkedő jelentősége, mert számtalan esetben a már megindult nyomozás során nyilatkozik úgy a terhelt, hogy az alapos gyanú tárgyát képező ugyanolyan bűncselekmény miatt korábban, Ausztriában elítélték. A beszerzett ítélet igazolja az állítását, de az osztrák ítéletben részben felfüggesztett, részben végrehajtandó szabadságvesztés kiszabására került sor.

A Fővárosi Ítéltábla jelenlegi jogi álláspontja szerint az ekként kiszabott szabadságvesztés nincs összhangban a magyar joggal, ezért érvényének elismerését meg kell tagadni. Ennek az álláspontnak viszont az a következménye, hogy a terhelt ellen ugyanazon bűncselekmény miatt lefolytatják az eljárást, adott esetben - a res iudicata ellenére - büntetést szabnak ki.

Ebben az esetben a Btk. 6.§ (5) bekezdése sem alkalmazható, mert a nyomozás már folyamatban van.

A Fővárosi Bíróság évek óta több kísérletet tett ezen büntetési nem megfeleltetésére. A 2001. november 13-ai keltezésű „a külföldi ítélet érvénye elismerésének néhány jogalkalmazói kérdéséről” szóló problematika rögzíti, hogy az ún.kombinált szabadságvesztés esetén az egész büntetési tartamot felfüggesztett szabadságvesztésként kell elismerni. Évekig ezt a gyakorlatot követtük, amíg az Ítéltábla megváltoztatva az elsőbírői döntést, sorozatosan megtagadta ezen határozatok érvényének elismerését.

A Legfelsőbb Bíróság Kollégiumvezetője a 2003. El. II.C.1/37. számú és 2004. március 18-án kelt állásfoglalása szerint az ún. kombinált büntetés jogintézménye – a magyar Btk. szempontjából – tartalmilag a próbaidővel egybeszámított tartamban meghatározott (kiszabott) végrehajtandó szabadságvesztésnek tekintendő, amelyből az elítéltet – a próbaidő hosszára – feltételesen elengedték. Az osztrák Btk. szerint ez az ítéltőbíró hatáskörébe tartozik.

A Fővárosi Ítéltábla ezzel a jogi megoldással sem értett egyet és változatlanul megtagadta az érvény elismerését.

Jogos aggályának adott hangot, amikor rögzítette hogy a kombinált büntetés végrehajtandó szabadságvesztéskénti elismerése a terheltre nézve méltánytalan hátrányt jelentene, egyebek között pl. a Btk. 102. §-ában meghatározott mentesítés számításánál is.

Tudomásunk szerint a közeljövőben ebben a kérdésben jogegységi eljárás keretében fog dönteni a Legfelsőbb Bíróság.

A magunk részéről a korábbi gyakorlat (felfüggesztett szabadságvesztéskénti elismerés) folytatásával értenénk egyet, mert egyrészt ez a megoldás jelentené a terheltekre nézve a kisebb hátrányt, másrészt a folyamatban lévő nyomozások is megszüntetésre kerülhetnének rs iudicata címén.

f./ Egyéb értelmezési problémák

-Nem ismerhető el a külföldi bíróság ítéletének érvénye abban az esetben, ha a Btk. 87. § alkalmazásával sem csökkenthető a külföldi bíróság által kiszabott szabadságvesztés oly mértékben, hogy az magyar Btk.-val összeegyeztethető legyen (3.B. 812/2004 – 5.Bkf 644/2005.)

-Nem ismerhető el a külföldi bíróság ítéletének érvénye, ha az ítéletben szereplő vádlott az ott feltüntetett személyi adatokkal a magyar nyilvántartásokban (lakcímfgyelő, rendőrségi megkeresés, Állampolgársági Hivatal visszajelzése) nem szerepel

-Gyakran előfordul, hogy az elítélt csak az elsőfokú bíróság érvényt elismerő határozatának kézhezvétele után, a fellebbezésében hivatkozik arra, hogy személyes okmányait eltulajdonították, nem ő követte el a bűncselekményt. A Fővárosi Ítéltábla sem tehet többet, mint helyben hagyja az elsőbírói döntést, mert perújítás előterjesztésére kizárólag az Ítélező államban van lehetőség.

A külföldi ítélet érvényének jogerős elismeréséről a bíróság 1. számú Adatlapot állít ki, a felmerült bűnügyi költségről, amelyet az elítélt visel, 317-es értesítőt.

Indokoltnak tartom megjegyezni, hogy a nemzetközi ügyek intézése során nagyon jó munkakapcsolat alakult ki a Fővárosi Ítéltábla 5.B tanácsával, az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Büntetőjogi Főosztály munkatársaival és a Fővárosi Főügyészség Nyomozás Felügyeleti, Vádelőkészítési és Nemzetközi ügyek Osztályán dolgozó ügyészekkel.

Gyakran konzultálunk mind anyagi, mind eljárásjogi kérdésekben és közösen próbálunk olyan megoldásokat kidolgozni, amelyek nem sértik Magyarországnak a nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeit, ugyanakkor összhangban vannak a nemzeti joggal.

A vizsgálati anyag lezárásával két olyan jogszabályra szeretném felhívni a figyelmet, amelyek azoknak a bíró kollégáimnak jelenthetnek segítséget, akik mindennapi munkájukban alkalmazzák a nemzetközi bűnügyi együttműködés egyéb formáit.

-a 8001/2004.(IK.4.) IM tájékoztató a nemzetközi vonatkozású büntető ügyek intézéséről
 -az Európai Unió tagállami közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezmény és az egyezmény 2001. október 16-án kel kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2005. évi CXVI. Törvény – hatálybalépése 2005. november 23-a.

Budapest, 2005. november hó 17. napján

Máziné Dr. Szepesi Erzsébet

A korabeli irodalmon túl felhasználásra került:

Ligeti Katalin: Büntetőjog és bűnügyi együttműködés az Európai Unióban.

KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft.

M. Nyitrai Péter: Nemzetközi bűnügyi jogsegély Európában.

KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2002.

Dr. Hollé Katalin: Bűnügyi együttműködés Európában.

Európai Közösségek Hivatalos Lapja, 2002/7. szám

Dr. Farkas Ákos: Európai büntetőjog Amszterdam és Nizza után.

Európai Jog 2001/2. szám